Št. 12. Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, dne 15. februarja 1923. Izhaja vsako sredo in petek. Leto V.

Kmetijski list

Glasilo „Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo“.

Naročnina:
celoletno . . . . . Din 20·—
poluletno . . . . . Din 10·—
četrtletno . . . . . Din 5·—
Posamezna številka . . . . . Din 1·—

Kmet pomagaj si sam, in svoje stališče v državi uravnaj si sam!

Inserati:
1 mm inseratnega stolpiča stane za:
male oglase . . . . . Din 0·25
uradne razglase . . . . . Din 0·50
reklame po dogovoru

Uredništvo in upravništvo lista je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, v hiši „Ekonoma“.

Večna slava junaku in mučeniku Stare pravde, — nepozabnemu Matiji Gubcu!

Ivan Pucelj:

Za Staro pravdo!

»Trnje in osat ti bo rodila . . . V potu svojega obraza si boš služil svoj vsakdanji kruh!« . . . tako je bilo naročeno Adamovim potomcem. Pa so slušali in šli. In pragozdi so se spreminjali v plodne pašnike, pušče in močvirja v rodovitne njive, pusti bregovi so začeli roditi zlato božjo kapljico. Kamorkoli je dahnil blagoslov kmetskega dela, tam je nastalo blagostanje. Pred pridnostjo kmečke roke je bežalo prokletstvo božje izrečeno v paradižu nad očetom in materjo človeštva. In srečen in zadovoljen je živel kmet ob svojem trpljenju, dokler je delil plodove svojih rok sam.

Pa je prišel satan in je vsejal ljuliko v božji nauk. Vstali so stanovi, ki niso hoteli služiti svojega vsakdanjega kruha v potu svojega obraza, kakor je bilo zapovedano in zapisano. In kmet, ki je ostal veren svoji zapovedi, je moral sam služiti vsakdanji kruh v potu svojega obraza tudi za druge, najprej za dva, tri, potem za pet in končno je tudi to število naraščalo v nedogled . . .

Prišli so nanj gospoda, graščaki in gazde ter so mu pili kri. Ko pa ni več zmagoval bremen, ki so mu jih naložili na šibka ramena, je začel iskati pravic, starih svojih pravic, pričel se boj za Staro pravdo.

Sprva mirno, pošteno, po poti reda, po poti prošnje in ponižanja. A mesto kruha, so mu dali škorpijona, mesto pravice ponižanje in nove krivice.

Tedaj pa je stala v njem edina rešilna misel: kaj pa če bi si pomagal sam?!

In v obupu nad človeško pravico je zagrabil za cepec, sekiro ali koso, pa je zamahnil na gospodo, ki ga je zatirala, ki je postopala z njim slabejše, nego s svojo živino.

Gospoda pa — brez razlike — posvetna in duhovska je planila nad pobunjeno kmetsko rajo ter jo potolkla do zadnjega moža. Strašna so poročila zgodovine one krvave dobe. Pod težkimi meči grajskih oklopnikov je padlo pod Krškem toliko kmetov, da je Sava pordečila, nad tristo pa so jih obesili na drevesa okoli mesta . . .

Strašna je bila torej sodba gospode, ki je bila mišljenja, da more z ostro kaznijo zatreti za vekomaj rešilno kmetsko misel. Toda misel, porojena v bolečinah in trpljenju, je neumrjoča in večna in nobena sila je ne ugonobi. More jo nekaj časa tiščati k tlom, more uplašiti nekaj slabičev, a ob določenem času plane s toliko večjo silo na plan.

Še ne šestdeset let po prvi strašni kazni nad našimi predniki, je stala na istem mestu nova hrabra četa še odločnejših borcev za Staro pravdo, dokaz, da misel, spočeta v bolečinah ne umre vekomaj.

In od strani prestrašene gospode je sledila še hujša kazen. Mogočna kmetska misel za stare pravice jim je zmedla možgane in v nečloveško bestijalni blaznosti so si izmislili kazen, kakor je človeštvo težko najde v zgodovini.

Posadili so nosilca kmetske misli na razbeljen železen stol, potisnili so mu na glavo razbeljeno železno krono in se mu klanjali kot kmetskemu

kralju. In ko je izdihal svojo veliko dušo, trinogom še ni bilo dovelj, umirajoče truplo so še razčetverili . . . Ostale borce so natikali na kole, sekali so jim glave, manj nevarne pa so samo obešali.

Varna in sigurna je hotela biti gospoda pred kmetsko mislijo, pred bojem za stare pravice; ubiti je hotela misel, pa je ubila samo ljudi, kajti nosilci so umrljivi, misel pa je večna.

Tudi danes ni drugače. Izginili so razbeljeni prestoli, izginile so železne krone, razčetverenje ni več v modi, na kol ne nabadajo več borcev za Staro pravdo. Prešla so torej stara mučila, sovraštvo do kmetske misli pa je ostalo in danes se našo misel ubija z modernejšim orožjem. Zamenjali so ga z lažjo, kleveto, zamenjali ga z obrekovanjem. S podlostjo se bore zoper boj za Staro pravdo, ker jim je kmetska misel danes ravno tako nevarna, kakor je bila pred štiristo leti.

Pa kakor niso uničile naše svete misli niti vislice, niti koli, niti razbeljeni prestoli, tako je ne bo končalo tudi moderno mučilno orožje, kakor sta laž in obrekovanje. Uplašilo bo morda nekaj slabičev, misel pa pojde skozi borbo do zmage.

Na plan tovariši!

Matija Gubec.

Nevesela in žalostna je zgodovina slovenskega naroda.

Po kratkih letih svobode in slave, ko so udarjali slovenki vojniki na vrata Bizanca, ko so v zmagonosnem poletu bili Langobarde in Avare, ko so pod slavnim Samom zaporedoma tolkli mogočne Franke in utrdili svojo svobodo na novih tleh, sedanji naši domačiji — se je skoraj pričela doba nesvobode, ki se je polagoma izpremenila v dobo tlačanstva in robstva.

Leta 772. se je pričela ta žalostna doba in v vedno hujši obliki, v vedno neznosnejših krivicah je trajala skoraj do današnjega dne, ko je v neizmernem trpljenju svetovne vojne prekipela kupa bolesti in ko je na razvalinah dvanajstoletnega gospodstva tujcev zavladala naša mlada svoboda — pričetek bodočih srečnih dni.

Z izgubo svobode je nastopil slovenski narod svoj križev pot. Od postaje do postaje je hodil in vsaka mu je prinesla novih bolesti, novih grenkob. Že se je zdelo, da tako pritiska naš narod trpljenje, da ga ne zmorejo več njegove moči, toda že prihodnji trenutek mu je prinesel novih, dokler ni bil slovenski narod ves potopljen v bedi, ko so ga na vseh koncih in krajih obdajale smrt, lakota, beda in pogin.

Bilo je to v 16. stoletju, ko so zadele naš narod, ki je bil tedaj isto ko slovenski kmet, prav vse nesreče, ki morejo zadeti človeški rod. Črna kuga je morila po deželi, kobilice so uničevale plodove po poljih, po deželi pa so plenili in ubijali podivjani Turki. In ne zadosti! Na tilniku kmeta pa so sedeli razni graščaki in s sirovo silo jemali kmetu še to, kar mu je ostalo.

Nobena reč jim ni bila sveta in celo čast žene je bila plen njihovega pohlepa.

Tedaj je trpljenje slovenskega naroda prekipelo do vrhunca, tedaj je dospel **slovenski narod na svojo Golgoto.**

Na Golgoti pa je našel moža-junaka, ki se je iz lastne moči dvignil, da je prevzel vodstvo naroda, da ga povede iz sužnosti v odrešenje.

Ta mož, ta junak, ta prvoboritelj je bil **Matija Gubec.**

Ne pozna slovenska zgodovina junaka, ki bi bil večji od Matije Gubca.

Ne po delu, ne po idejni višini in ne po žrtvi!

Sam od sebe je postal Matija Gubec to, kar je bil. Ni mu bilo usojeno, da bi skrbeli skrbni stariši za njegovo vzgojo — **samo enega učitelja je imel Gubec in sicer življenje, ki ga je izkovalo v voditelja naroda.**

Lahko je bilo v dobi taborov, lahko je bilo leta 1848. vzbuditi v narodu voljo za svobodo, ker po vsem svetu je tedaj plapolal plamen svobode in narod je bil gospodarsko razvit, da je mogel iti v boj za svoje pravice.

Toda leta 1570. je bil narod trpin vseh trpinov, ki se je še živo spominjal groznih kazni punta iz leta 1515. L. 1570. je bil narod tako pritisnjen k tlom, da je bil tudi vsak vzdihljaj nemogoč.

In vseeno je dosegel Matija Gubec, da je v ta narod, v to brezpravno paro vcepil voljo do zmage, da mu je vzbudil ljubezen do svobode, da ga je pridobil za nemogoče, da je šel kmet skoraj golih rok smrti nasproti, samo da si pribori svobodo.

To je bilo delo, ki je brez primere v zgodovini slovenskega naroda!

Iz mrtvila je bil dvignjen tedaj narod k življenju in dvignjen je bil v desettisočih, kakor nikdar ne preje in ne pozneje.

In da je mogel ustvariti Gubec ta čudež, da je iz sužnjev vstvaril borce, grozne in neustrašne borce, to je zasluga njegove vzvišene misli, njegove kmetske misli.

S tako jasnostjo jo je postavil pred narod, s tako priprostostjo jo je razložil, da je mahoma ves narod znal, da je Gubčeva misel prava, da je vredna življenja.

Odkar se je svoboda poslovila od slovenskega naroda, še ni nikdar zaslišal slovenski narod tako vzvišene misli, kakor jo je izrekel Gubec.

Svobodo in enakost vsem, človekoljubje zavladaj povsodi in pravica, ubij krivico! Ona Stara pravda, ki je poznale le enake med svobodnimi, postani zopet zakon in človek bodi človeku brat. Ugasnejo naj predpravice gospode in delo odločuj o prednosti človeka. Svoboda pa ne veljal le človeku, temveč tudi narodu. Prost bodi! slovenski rod, združen z brati po krvi in jeziku v eno državo, v državo slovenskega, hrvatskega in srbskega kmeta.

To je bila ideja Matije Gubca, to je bila vsebina Stare pravde, ki jo ni še prekosila prav nobena ideja in ki je po svoji vsebini, po svojem nastanku in po ž nio zvezani zgodovini **višja od majniške deklaracije!**

Sila ideje se čestokrat meri po tem, za koliko let je pretekla svoje sodobnike. Matija Gubec sme z nasmehom na ustih sprejemati to sodbo, ker samo Stara pravda, samo kmetka misel je pretekla dogodke za 350 let.

V tem je veličina Gubčevega duha, v tem je on naš neprekosljiv junak in v naši zgodovini častna izjema. Veliki dogodki so objeli slovenskega kmeta leta 1573., toda slovenski kmet je našel tudi velike može. In vsem na čelu **Matija Gubec.**

In ne pozna slovenska zgodovina junaka, ki bi svoje delo, svojo misel posvetil s tako **žrtvijo kakor Matija** Gubec.

Muke, ki so bile usojene njemu, so bile celo za podivjane čase 16. stoletja nekaj nezaslišanega. Toda tudi največje muke niso zlomile Gubca in kot junak jih je prenašal in s svojo vdanostjo usodi je poveličal misel.

V zasmeh kmetski misli so mogotci svetla kronali Matija Gubca,

V proslavo 350 letnice mučeniške smrti

Matije Gubca

bo v nedeljo, dne 18. februarja v dvorani Filharmoničnega društva (Kino Matica)

zgodovinsko predavanje o kmetskih puntih.

Predavanje bodo pojasnjevale številne skioptične slike.

Tovariši udeležite se predavanja polnoštevilno!

Ne pozabimo nikdar, da se meri moč stranke po številu naročnikov na njeno glasilo!

njegovo heroično prenašanje muk pa jo je posvetilo. In tedaj se je vsemu ljudstvu vcepila trdno v srce kmetska misel in tedaj je postal

Matija Gubec legendarni junak jugoslovenskega naroda.

Narod v Zagorju ni mogel verjeti, da je umrl junak, kakor je bil Gubec in vsa pričakovanja, ki jih je stavil od nekdaj na kralja Matjaža, je prenesel na Matijo Gubca. Ko je bila bol v narodu največja, je tolažil ded svoje sinove in vnuke, da ne klonejo duhom, kajti v gori spi Matija Gubec s svojo vojsko in čaka, da pride njegov čas, ko konča trpljenje slovenskega kmeta.

Uresničila se je vera v kralja Matjaža, uresničila se bo tudi vera v Matijo Gubca.

Že je svoboden slovenski narod, že vstaja svoboda slovenskemu kmetu. Zopet je izkopana Stara pravda, zopet odmeva njen bojni klic po slovenski domovini, zopet se zbirajo kmetske čete, da dovrše veliko delo Matije Gubca.

Ob 350 letnici njegove smrti se zbiramo prvič, da proslavimo spomin Matije Gubca in da se preklonimo pred spominom vseh onih naših pradedov, ki so skupno z Gubcem šli v smrt za zmago Stare pravde, za našo boljšo bodočnost.

Tovariši in tovarišice! Dostojno junaku proslavimo spomin junaka!

Nobena druga proslava pa ni dostojna, nobena druga ni vredna žrtev naših junakov, ko ta, da dovršimo delo, ki so ga pričeli oni.

Požrtvovalno kakor Matija Gubec vsi v boj za Staro pravdo!

Vedno le misel pred očmi in zapostavljaje lasten interes na delo za zmago kmetske misli!

To bodi naše geslo in oddolžili smo se spominu Matije Gubca in maščevali smo smrt vseh onih desettisočev, ki so padli, ker so se borili za narod.

Nikdar pa tudi ne pozabimo naukov, ki nam jih daje zgodovina slovenskega kmeta!

Vedno je izgubil slovenski kmet svobodo, vedno je izgubil bitko, če ni bil združen s svojimi plemenskimi brati na jugu.

Sovražnik kmetskega ljudstva je tisti, ki ne goji edinstva jugoslovenskega naroda, izdajalec kmeta je, kdor hujska proti bratom! In bolj ne bo profanirana kmetska misel, ko tedaj, ko bo hujskač Radić proslavljal Matijo Gubca, apostola jugoslovenske misli.

Ne pozabimo pa tudi, da bi zmagal Matija Gubec, da niso nekateri sejali med narodom malodušja. Kvišku srca je zato bojni klic borcev za Staro pravdo, proč z malodušneži, proč z omahljivci, kajti v boju je nasprotnik manj nevaren, ko omahljivec v lastnih vrstah.

Zapomnimo si te nauke zgodovine, ravnajmo se po njih in naša zmaga je dosežena in mučeniška smrt Matije Gubca je maščevana.

Večna slava spominu Matije Gubca!

Večna slava spominu Pasanaca, Gregorića in Mogaliča!

Večna slava vsem ostalim padlim junakom Stare pravde!
Večna slava njihovim žrtvam!
V boj za Staro pravdo!

Iz zgodovine kmetskih puntov.

Vse pravice in popolno svobodo je imel slovenski kmet, ko je bil svoboden slovenski narod.

Ko pa je bila leta 772. definitivno pokopana slovenska svoboda, tedaj se je pričel tudi križev pot slovenskega kmeta, da je postal končno po 5 stoletnem brezupnem upiranju tlačan in skorajda popolen suženj.

In v dokaz pričetega tlačanstva slovenskega naroda, je ugasnil starodavni obred ustoličenja koroških vojvod.

Le še kamen na Gosposvetskem polju je pričal o tem, da je nekoč slovenski kmet izbiral svojega vojvodo na tako demokratičen način, kakor noben drug narod v Evropi.

Da je izgubil slovenski kmet, ki je bil v začetku 9. stoletja še popolnoma svoboden državljan, podrejen edinole cesarju in njegovi gosposki, svobodo, za to je več vzrokov. Omenimo le najvažnejšega.

Vsak svoboden človek je bil v tistih časih zavezan opravljati vojaško službo in sicer popolnoma na svoje stroške. Vojaška služba pa je bila tedaj grozno breme in poleg tega za kmeta brezmiselna, ker so se vsi boji vršili le zaradi interesov posameznih plemiških rodbin. Ni čuda, da se je skušal slovenski kmet tega bremena otresti. To pa je mogel storiti kmet le, če se je odpovedal svobodi in če je priznal nadoblast bližnjega plemiča. Kmet je šel tedaj k plemiču, sklenil z njim pogodbo, breme vojaške službe je prevzel plemič, kmet pa se je zato zavezal, da bo plemiču gotove dni delal na polju in mu oddajal razne dajatve.

Iz te pogodbe se je razvila tlaka, desetina in drugo.

Pogodba je bila za kmeta usodepolna. Ko je odložil orožje iz rok, je postal brezmočen in plemič je mogel vedno bolj razširjati svoje pravice, ki so postajale vedno težja krivica za kmeta.

Dokler je trajalo naturalno gospodarstvo, je slovenski kmet še nekako izhajal. Koncem srednjega veka pa se je umaknilo naturalno gospodarstvo denarnemu, kar je imelo za kmeta naravnost katastrofalne posledice. Graščak je sedaj pridelke kmeta prodajal in čim več pridelkov je prejel, temveč denarja je imel. Pričelo se je s tem nezaslišano odiranje kmeta. Preje je bil zadovoljen graščak, da je prejel toliko pridelkov, kolikor jih je rabil, sedaj pa, kolikor jih je mogel prodati.

Istočasno z denarnim gospodarstvom pa je obveljalo tudi **rimsko pravo**, kar je bilo zopet za kmeta pogubonosno. Določbe rimskega kmeta so bile v najslabšem zmislu raztegnjene na kmeta, ki je postal kar čez noč kolon in zakupnik. Kmet je izgubil lastnino zemlje.

Vse stare pravice so bile izgubljene, kmetsko ljudstvo je bilo za nje opeharjeno. Zato je globoko v srcu vsakega kmeta tlela želja po stari pravici, po stari pravdi in ta želja ni ugasnila nikdar in živi še danes. V tej zavesti kmetskega ljudstva, v tem njegovem hrepenenju po nekdanjih srečnih časih, je duševno jedro vsega kmetskega gibanja in vseh kmetskih uporov.

V tem so zadele slovenskega kmeta nove težave, od katerih je bila najhujša **vpadi Turkov.**

Nepopisljivo je, kar so trpeli od vpadov Turkov naši predniki. Kamor je prišel Turek, je požgal in oropal vse. Kar je bilo mlado in krepko, je odpeljal v suženjstvo. Tisoči in tisoči so bili letno odpeljani v sužnost in zlasti na Dolenjskem so izgubili nekateri kraji kar vse prebivalstvo.

Od vpadov Turkov do skrajnosti obubožan kmet pa je moral oddajati graščakom ravno tako vse dajatve, ko preje, ko mu Turek še ni razdejal njegovega premoženja.

Davki so postajali vedno in stalno neznosnejši. Skoraj vse davke je plačeval edinole kmet in oddajati jih je moral državi, deželi (deželnim stanovom), cerkvi in na konec še graščaku. Zlasti zadnji so bili najhujši, ker so bili vedno večji in vedno nasilnejši. Davki kmeta so bili sicer natančno zabeleženi v starih urbarijih, toda sčasoma so jih graščaki samolastno zviševali in gorje kmetu, ki ni hotel tega nasilja pripoznati.

Skoraj je moral kmet plačevati tudi **krvni davek.** V velikih nevarnostih so morali celo prav vsi kmetje na vojno, drugače pa le vsak dvajseti oziroma peti.

Razmere so postale take, da ni mogel kmet več vzdržati in kakor po drugih deželah, tako so se pričeli tudi v Sloveniji kmetski upori.

Prvi punti.

Veliki upor francoskih kmetov leta 1358. je našel svoj lahek odmev tudi pri nas. Toda upor je ugasnil brez velikih posledic in zbrani kmetje so se skoraj mirno razšli.

Pomembnejši je bil upor leta 1470, ki je bil predhodnik prvega velikega punta leta 1478, ko so se uprli Ziljani.

Kmetje iz Zilske doline na Koroškem so napravili tega leta **»punt«** (Bund = zveza), kmečko zvezo, »ki je narastla kakor potočič ob hudi uri« in je kmalu obsegala vso Koroško. Prve shode so imeli o Veliki noči v beljaški okolici, kier so sprejemali tudi nove člane. Dva kola so zasadili v zemljo, počez so privezali gol meč in mož za možem je stopil pod meč, položil nanj prste in prisegel »puntu« zvestobo.

Julija meseca istega leta so pridrli Turki čez Predel na Koroško. Bilo jih je okrog 30.000. Pod vodstvom kmeta Matjaža, so se jim postavili kmetje v bran, hoteč rešiti deželo. A ko so spoznali turško premoč, je večina zbežala, ostalo jih je le 600, ki so se branili na utrjenem kraju. A Turki so jih zajeli od vseh strani, jih posekali in polovili. Mnogo ostalih puntarjev pa je gosposka po odhodu Turkov polovila, jih vtaknila v grajske ječe ali obsodila na smrt.

Punt leta 1514.

Veliko pomembnejši in resnejši je bil punt iz leta 1514.

Po primeru nemških kmetov se uprejo slovenski kmetje leta 1503. Skoraj pa je njih upor zadušen in plemstvo prisili kmete, da se vrnejo k plugu. Ker pa plemiči niso hoteli uvaževati upravičenih zahtev kmetov, so se kmetje zopet uprli in istočasno, ko se je v Nemčiji dvignil »der arme Konrad«, je izbruhnil na Kranjskem kmetski upor.

Neposreden povod k uporu je dala upeljava novega zemljiškega davka leta 1512., ki ga je nasilno iztirjaval Jurij Thurn.

Najprej so se uprli kmetje v Kočevju, kjer so ubili Thurna in njegovega grajskega upravitelja Stersena. Kmete sta vodila kmet **Klander** in pa »der kropfete Schneider« iz Radovljice. Upor je zajel Gorenjsko in Dolenjsko in segel celo na Koroško.

Kmetje so ustanovili »slovensko kmečko zvezo« in so zahtevali »staro pravdo«, kakršna je bila zapisana v urbarskih zapiskih ter odpravo vseh drugih naklad. Pričeli so Bohinjci in Blejci, njim so se pridružili kmetje iz radovljiškega, kranjskega, kamniškega in polhograjskega okraja. Voditelja sta bila kmet Klander in »krofasti krojač« iz Radovljice.

Zveza je poslala svoje zaupnike k cesarju Maksimilijanu, ki je obljubil, da se bo zanje zavzel, a ko so se pogajanja še vršila, je prišlo že do prvih krvavih bojev med puntarji in graščaki. V Kočevju so napadli grad Jurija pl. Thurna in ubili njega in njegovega valpta. Maja meseca so napadli grad Mehovo pri Novem mestu in pobili oba grajska gospoda, njuna sinova in 16 drugih plemičev. Potem so padli gradovi: Thurn, Raka, Mokronog, Polhov gradec in Čušperk.

Na Štajerskem se je razširil upor do Gradca. Padli so Kunsperg, Podsreda, Bizeljsko in Brežice.

Na Koroškem so imeli puntarji svoje središče v Rojah blizu Št. Andreža, a koroški deželni stanovi so poslali proti njim dobro oboroženo vojsko 1500 mož, ki je upornike po kratkem boju premagala. Medtem so tudi kranjski in štajerski deželni stanovi zbrali armado, poveljeval jí je Jurij pl. Herberštajn, ki je premagal in pobil najprej manjše trume upornikov pri Gleisdorfu, pri Vuzenici ob Savi in pri Celju. Glavni tabor upornikov pa je bil še pri Brežicah. Oboroženi le z malimi sulicami, meči in kosami se niso mogli braniti pred napadom dobro oborožene vojske štajerskega glavarja Dietrichštajna, ki je upornike strahovito premagal in begunce večinoma pobil. Herberštajn pa je prekoračil Savo in je v kratkem času zadušil upor na Kranjskem.

V treh mesecih je bil punt uničen. Sledila je kazen: na Koroškem je moral plačevati vsak podložnik 8 fenigov na leto, na Kranjskem pa vsaka hiša 1 goldinar. Plemstvo se je zavedalo svoje zmage in ni zmanjšalo bremen, tako da je moral kmet spoznati, da ni zanj druge rešitve, nego da zgrabi znova za orožje.

Veliki punt leta 1873.

Največji upor, ki se bistveno razlikuje od vseh prejšnjih, je izbruhnil l. 1573. na Hrvaškem. V bližini mesta Zagreba, nad mestecem Podsused, je stal Susedgrad. Gospodar je bil Franc Tahi, eden najbrezobzirnejših in najkrutejših graščakov. Pritožbe proti Tahiju nam odkrivajo naravnost blazno okrutnost tega moža: Če je imel Tahi starega konja, ki ni bil nič vreden, ga je prodal kmetu, ki ga je moral kupiti za ceno, ki jo je Tahi določil. Ko se mu je pokvarilo 1000 veder vina, je prisilil svoje podložnike, da so ga kupili za ceno, ki jo je sam določil. Njegovo živino so morali kmetje rediti na svoje stroške. Ako je kako živinče poginilo, so mu morali povrniti škodo v denarju po njegovi cenitvi. Za lovskega psa, ki je poginil, so mu morali dati vola. Žene in hčere svojih podložnikov, ki so mu bile všeč, je dal odvesti na svoj grad in jih je posilil. Pred komisijo, ki je vodila preiskavo o Tahovih zločinih, so privedli kmetje 14 žen in deklet, ki jih je vse Tahi oskrunil. Zapisanih pravic in pogodb Tahi ni poznal.

Polagoma so se kmetje pripravljali. Iskra je švignila že l. 1571., ko so kmetje pobili Tahovega vratarja in njegovega pobirača davkov. Prihodnje leto so napadli Tahov grad Stattenberg pri Slov. Bistrici — a to so bile le iskre. Požar je izbruhnil januarja 1573.

Uporniki so ustanovili »moško punto« ali »puntarijo«. Znamenje njihovo je bil zimzelen. V Stubici so si izvolili uporniki **vrhovno vodstvo treh mož.**

Ti so bili:

Matija Gubec iz Stubice, Ivan Pasanac in Ivan Mogalč.

Uporni kmetje so izbrali dalje **12 kapetanov,** ki naj vodijo posamezne vasi.

Na čelo vse vojske pa je bil postavljen **Ilija Gregorič,** iz Ribnika blizu Metlike.

Ilija Gregorić je bil znamenit vojak. Leta 1553. je bil od Turkov ujet, pa jim je srečno utekel. Leta 1568. je prišel vnovič v turško ujetništvo, toda tudi sedaj mu je bila sreča mila, da je ušel. Nastanil se je v Brdovcu, kjer si je pridobil lepo gospodarstvo. V tej dobi je služil v vojski pod poveljstvom kapetana Lenkovića.

Ker so kmetje poznali Gregorića kot izurjenega vojščaka, so ga prisilili k prisegi, da se odreče pokornosti Tahiju. To je storil Gregorić tem raje, ker mu je Tahi ugrabil vse premoženje, v vrednosti 200 cekinov.

Ilija Gregorič je kot pravi vojskovodja takoj izdelal bojni načrt. Spoznal je, da hrvatski kmetje sami niso dovolj močni, da bi zmagali plemenitaše. Zato je iskal zaveznikov in predvsem poskušal pridobiti na svojo stran Uskoke v okolici Žumberka. To so bili izurjeni vojaki, ki so bili

---

ANTON AŠKERC:*)

Stara pravda.

»Hört wunder zu!
Der baurn unrue
Thet sich so ser auspraitten.
Aus irer gemain thetn si schrein
Stara pravda!
— — — — — — — —
Der baurn list man nit vergist
zu singen und zu schreiben...«
(Pesem o slov. kmetih iz 16. stoletja.)

I.

ZNAMENJA NA NEBU.
(10. febr. 1515.)

...»tunc plebs rustica... Ligam sarxit...«
(Napis v kapeli sv. Trojice v Loki iz let 1499—1541.)

»Le vkup, le vkup, le vkup,
Le vkup, uboga gmajna!
— — — — — — — —
Der baurn schar
was rueffen dar:
Stara pravda!«
(Pesem iz 16. stoletja.)

»Solnca tri med tremi mavricami!
Glejte na nebu, ljudjé!
Kdaj je videl kdo že čudo takšno?
Kaj to pomeni, bogvé!

»Solnce prvo ko z l a t ó se sveti,
drugo z e l e n o se zdi,
solnce tretje in največje — glejte,
to pa k r v a v o gori!«

Vro vaščani vkup na klic sosedov,
sredi na selo vsi vro,
tisoč ust pa praša se boječe:
»Kaj li tam gori je tó?«

»»Bog srdi se zarad grehov naših!««
čuje pobožen se glas,
»»s šiboj mahnil bo nas težkoj svojoj —
svetci, prosite za nas!««

»Kuga, slabo leto!« méni drugi,
»kruh nam bo beda in glad!«...
»»Kaj to znači?«« prerok kliče tretji —
»Turki nas pridejo klat!««

»Nič ne veste, kaj vse to pomeni!«
Glas zagrmi jim ko grom:
Velikan sred njih častit stoji že...
Starec, odkod? Kje tvoj dom?

»Trikrat mesec nam še pomladi se —
mavrice pravijo tri;
vigred kaže solnce vam zeleno;
solnce rdeče je — kri!

»Kri bo tekla za svobodo zlato —
solnca nam priča soj zlat;
tresla bo pred nami se gospoda,
tresel tiranov se grad!

»Čija zemlja tá? Čigavi mi smo?
Sme se teptati naš rod?
Kaj je kmet? — On je li tudi — človek?
Človek mar sam je ‚gospod'?

»Vidite — tam gor! — v oblakih
vojsko?..
Bog sam bori se za nas!
Angelje na konjih glejte, z meči!
Skoro i naš pride čas!

»Punt slovenski — tiho! — že se sklepa,
koder naš jezik domá;
zveza sveta veže kmete tajna:
Stara naj pravda veljá!

»Kaj stojite tu omahovaje?
Znak že z nebes vam je dan?
Tlake jarem — hé — vam je li sladek?.
Z nami, o bratje, na bran!«

»»Pojdemo — vsi gremo v boj za
pravdo!««
vse se poslancu roti...
Gradu v gori črnemu nad selom
tisoč pesti zapreti.

Iz pesmi »KRALJ MATJAŽ«.

Šumi jim nad glavami lipa,
presladko nje cvetje diši,
pa bratov zamišljenih tretji
se dvigne in dedu veli:

»Pred kralja bi spečega stopil,
nikamor se ne bi ozrl,
ni v ženo ni v zlate zaklade,
le v njega pogled bi uprl!

»Pogledal bi spečega kralja
in tabor nešteti njegov,
zaklical, da grad bi zakleti
odmeval od tisoč jekóv:

»Hoj, vstani že, vojvoda, vstani!
Oj, vstani iz dolgega snu,
z vojaki prespalimi plani
iz skritega gorskega dnu!

»Ti sanjaš tu sanje stoletne,
ob boku ti meč rjavi,
tam zunaj, tam zunaj pa narod,
tvoj narod krivice trpi!

»Čuj, tujci nas stiskajo lačni,
smelejši od dne so do dne!...
Tu tvojim junakom pa sablje
v nožnicah, glej, rja že jé!

Iz pesmi »ZMAJ«.

»Moj oče tlačan, jaz tlačan,
ti sinko boš v robstvo vkován!
Tlačani na svet se rodimo —
tlačani ga spet zapustimo...

PRED CESARJEM.

ye lenger, ye mer:
»Sy schrayen set,
Stara pravda!«
(Pesem iz 16. stol.)

»Sit sem že predstav in zaslišeb,
teh tožeb in prošenj ves dan!« —
car Makso vzdihuje v Avgsburgu...
»Sejm tá bo li dnes že končan?«

»»Še nekaj jih čaka pred vrati,««
dé nadmaršal Ravbar nato,
»»še tote, o cesar, zasliši!«« —
»Naprej!« veli Makso krepkó,

»In vstopijo v škornjih visokih
in v irhastih hlačah možjé;
po prsih jim gumbi srebrni,
a plašči do gležnjev visé...

»Kjer Sava nam vre iz Triglava,
kjer v Adrijo Soča hiti,
kjer vije deroča se Drava,
kjer Mura zelena šumi:

»Tam biva naš narod ti zvesti,
od tam smo poslanci domá:
a žezlo mogočno nam tvoje
tam, zdi se, že več ne veljá!

»Karkoli se komu poljubi,
počenjati z nami sme vsak!
Po hrbtu pretepa nas Turek,
a v lice nas bije graščak!

»Od nékdaj napada nas Turek,
sovraži nas, ker je pogán!
A mi, cesaróst, smo kristjani,
graščak pa je tudi kristjan!...

»Kaj Turek! Mori nas, odide,
in s plenom odnese peté!
A jastrebi grajski požrešni
kljujó nas in — ne odleté!

»Mi sejemo — grad nam požanje!
Njegovo vse, naše pa — nič!
In zájutrek naš, to je tlaka!
Večerja je — valpetov bič!...

»Kak dolgo še zemljo mi svojo
kot sužnjiki orjemo naj? —
Gospoda nam vzela je pravdo —
ti, cesar, nazaj nam jo daj!«

TLAKA.

(15. maja 1515.)

»Ain jeder wolt sich rächen.«
(I. p.)

Stoji tam Mehovski grad, oj, stoji;
na oknu pa Baltažar Mindorf sloni,
baš vsta! je iz pernice mehke.

*) Neumrjoč spomenik borcem za Staro pravdo je postavil pesnik Anton Aškerc s svojim nedosežnim ciklom »Stara pravda«. V 10 pesmih nam slika Aškerc na mojstrski način vse trpljenje in vse boje, ki jih je prestal slovenski kmet za časa kmetskih puntov. Smatramo za potrebno, da pozna vsak kmet vsaj v glavnem Aškerčevo Staro pravdo in zato jo objavljamo v njenih najbolj važnih odlomkih.

Aškerčeva Stara pravda se ozko naslanja na zgodovino in vsa v njej omenjena dejanja so se tudi resnično vršila. Naj bi prodrle v srca vseh globoko občutene pesmi Aškerca, da bodo ti dragoceni biseri last vsega naroda, kakor so tudi vsemu narodu namenjeni.

Vi, tovariši, pa si zlasti zapomnite Gubčev testament, kakor ga sporoča Aškerc, ko pravi:

O naš veliki petek sam!...
kdaj vzkresne stara pravda nam? —
Za njo duh moj vas spremlja v bran!
In — pomnite današnji dan!

Draginja je posledica medvojnega zapravljanja. — Povojno varčevanje odpravi draginjo!

kos vsaki vojski. Poleg tega je skušal Gregorić pridobiti za upor tudi kranjske in štajerske kmete, ki še niso pozabili na upor leta 1515.

Načrt Ilije Gregorića je bil torej velikopotezen in pomenil je **prvo oživotvorjenje jugoslovenske ideje.** Uskoki so bili namreč pravoslavni Srbi in ž njih pridobitvijo bi bila v kmetskem puntu združena vsa tri plemena.

Kakor se je zavedal Ilija svojih vojaških dolžnosti, tako pa so imeli jasne cilje pred seboj tudi kmetski voditelji Gubec, Pasanec in Mogaić, od katerih je bil najmočnejši in najmerodajnejši Gubec.

Kmetski voditelji so dobro vedeli, kaj hočejo. Ni jim šlo le za izboljšanje njihovega gospodarskega položaja, temveč zahtevali so tudi politične pravice. Tlačan se je prvič zavedel, da je človek z istimi zmožnostmi in človeškimi pravicami kakor graščak in da hoče biti **na svoji zemlji — svoj gospod. Zahtevali so odstranitev gosposke oblasti. Sami bodejo pobirali davke in tudi sami branili deželo proti Turkom. Zahtevali so svobodno trgovino do morja. Ustanoviti hočejo v Zagrebu skupno vlado za vse slovenske in hrvatske pokrajine. Priznavajo le kralja in nadvojvodo — drugega nikogar.** V tem programu upornikov se jasno vidi stremljenje, ustanoviti samostojno hrvaško-slovensko kmečko državo, ki ima z ostalimi avstrijskimi pokrajinami le osebo vladarjevo skupno.

Boj je bil kratek in srdit. Dobojeval se je južno in severno Save. Kmečki voditelji so vedeli, da gre na življenje in smrt. Kmetje so si osvojili Krško, a brž nato jih je premagal s svojimi uskoki Jože Thurn. (Proti volji Gregorića je izbruhnil upor tako hitro, da ni bilo mogoče stopiti v zvezo z uskoki.) Drugi dan 6. februarja so se spoprijeli kmetje s plemiško vojsko Gašperja Alapića in Zrinjskega pri Kerestincu in Mokricah. Plemiška vojska je zmagala in južni breg Save je bil za upornike izgubljen.

Vrhovni poveljnik upornikov Ilija Gregorić je bil na severnem bregu Save. Pri Sevnici je izvedel o porazu svojih tovarišev. Prikril je to novico svoji četi in hitel ž njo preko Planine, da bi došel čimpreje v hrvaško Zagorje. A blizu izliva Bistrice v Sotlo ga je dohitel celjski poveljnik Jurij Schrattenbach in njegovo četo popolnoma razpršil.

Odločilna bitka se je bila pri **Stubičkih toplicah.**

Dne 8. februarja se je zbrala v Zagrebu banska vojska, v številu 5000 mož, konjeništva in pešcev. Velik del te vojske je bil vzet s turške meje. **Ban škof Drašković je storil to,** ker se je bal, da bi se kmetje združili s Turki in je hotel zato najprej uničiti kmete.

Pod vodstvom podbana Gašperja Alapića je odšla banska vojska dne 8. februarja proti Stubici, kjer je taborila kmečka vojska.

Matija Gubec, obveščen o pohodu banske vojske, se je utaboril nedaleko Stubičkih toplic. Odločen je bil, da sprejme bitko, pa čeprav je imel le 8000 mož. Popolnoma pripravljen je čakal na pričetek bitke.

Alapić je bil prepričan, da ima proti sebi dosti močno vojsko in postavi svoje čete v bojni red, pehoto v sredino, na oba krila pa konjenico. Potem pozove vojake, da se naj ne boje števila kmečke vojske, ker to so ljudje, ki se bodo takoj razbežali, samo da zagledajo kri.

Bilo je dne 9. februarja. Z velikim krikom udarita obe vojski skupaj in razvname se ljuta in strastna bitka. Štiri ure dolgo so se kmetje divje upirali sijajno oboroženi banski vojski. V tem pa udari konjenica z dveh strani na kmete in razvije se divji pokolj. Kar ni padlo pod mečem banskih vojakov in kopiti konj, to je bilo ujeto in med njimi tudi Gubec in Pasanec. Le nekaj kmetov se je rešilo z begom.

Pa tudi izgube banske vojske so bile velike. In sedaj so se na prav azijatski način maščevali nad kmeti. Kmetom so rezali ušesa in nosove, drugim so iztaknili oči, večino pa so pobesili na najbližnja drevesa in hiše. Samo na eni hruški je viselo 16 kmetov. Še 11. februarja je divjal Alapić s svojimi podivjanimi četami z mečem in ognjem proti kmetom.

Še isti dan je javil škof Drašković kralju, da bo kronal z razbeljeno krono Gubca, ki da ga nazivajo za kmečkega kralja, če mu kralj to dovoli.

Pripomniti je treba, da se Gubec nikdar ni izdajal za kralja in da med kmeti tudi nikdar govora ni bilo o tem, da postane Gubec kralj. To so si plemiči izmislili, samo da so prestrašili kralja, da ni nastopil proti njihovemu divjanju.

Kmečka vstaja je bila zadušena in dne 15. februarja je bila zaključena tragedija slovenskega kmeta.

Na Markovem trgu v Zagrebu je bil postavljen oder, zvonovi iz vseh zagrebških cerkva so vabili ljudstvo, da pride gledat mučeniško smrt Matije Gubca.

Najprej je bil usmrčen in obglavljen Pasanec, pobočnik Gubčev. Za njim pa je prišel na vrsto Matija Gubec.

Na žareči prestol so ga posadili, žarečo krono so mu postavili na glavo in žareče žezlo mu vsilili v roke. In ko je trpel Gubec najgrozovitejše muke, so se mu bližali hlapci plemičev, se mu klanjali in ga zasmehovali, ter mu z žarečimi kleščami trgali meso s telesa.

Mirno je trpel Gubec nečloveške muke in kot junak je umrl za Staro pravdo.

Truplo Gubca so nato razčetvorili in posamezne dele nasadili na mestna vrata.

Kmetska vstaja je bila za vedno udušena. Le na Tolminskem je še enkrat izbruhnil kmetski upor.

Toda seme kmetske misli je bilo zanešeno med ljudstvo in v srcih zatiranega naroda je tlelo z nepremagljivo silo dalje.

In kakor pri nas, tako tudi po vsem svetu. Ideja o človeški pravici je vstajala, kmet je pridobival naprej svoje pravice in po hudih bojih postal zopet svoboden.

Svoboden pa je postal tudi slovenski narod in danes je zato v stanu kmet, da se bori za zmago kmetske vlade.

Tovariši! Ta pa je dosegljiva le z bojem in požrtvovalnostjo, zato pomnite večno 15. februar leta 1573., ko je bila kmetska pravica najbolj poteptana.

Naši shodi.

V nedeljo zjutraj po prvi maši je imela samostojna velik javen shod v **Trebnjem.** Klerikalci so bili do nedavnega časa mišljenja, da so kmetskim volilcem že tako zavezali z lažmi in obrekovanji možgane, da je nemogoče, da bi še kedaj prisijala resnica do možgan njihovim backom. Izdali so bili parolo, da se v Trebnjem **mora shod SKS razbiti** in da zlasti ne smeta tam govoriti tovariša **Pucelj in Majcen** pa magari če teče kri. Pa sta seveda ravno ta dva šla, kakor je pri nas navada, pridružila pa sta se jim še tov. **Klinc** inOgrič. Prvi je okrajni kandidat za novomeško glavarstvo, drugi pa njegov namestnik, kot zastopnik obrtniškega stanu.

Shodu je predsedoval tov. **Zupančič.** Ker je bilo na shodu tudi blizu eno tretjino klerikalcev pod vodstvom obeh kaplanov, ki sta skrita za kmetska ramena, delala prav neslane in bedaste opazke, je prišlo do smešnih prizorov.

Tov. **Pucelj** je govoril dve uri in pol in je zlasti nagnal enega gospoda kaplana v prav težko situacijo, tako da je izjavil, da se s tov. **Puciljem pač ne more kazati,** nakar ga je tov. Pucelj vprašal, če ga ni nič sram takih besed, ko je vendar študiral do svojega peindvajsetega leta, med tem ko je hodil on v Ljubljani samo dve leti v šolo. Nadalje je ugotovil Pucelj, da gospod kaplan ni niti čital ustave, da niti ne ve s kolikimi glasov je bila sprejeta, da obstoji vsa njegova politična modrost le iz laži in flavz »Domoljubove« zakladnice. Kaplan je osramočen umolknil, poslušalce pa je lomil smeh. Za Puciljem so govorili tov. **Majcen, Ogrič in Klinc,** ki so marsikatero grenko izpustili na klerikalno volilno avtonomijo. Na koncu so stavili domačini več vprašanj, tako jako primerno tov. Pavlin o poslovanju bolniških blagajn, kjer se toliko trosi, ne da bo bil končen usneh kaj vreden. Shod se je končal ob pol enaisti uri, smeha nad kaplanovo politično nevednostjo pa še dolgo ne bo konec doli v lepi trebanjski dolini.

Istega dne popoldne ob 2. pa se je vršil javen shod SKS v Stični pri kolodvoru. Tudi tu je bila udeležba ogromna; nekaj klerikalcev je pripeljal s seboj župan iz Drage pri Višnji gori g. Erjavec, ki so se pa razen enega pijanega fantalina, prav čedno obnašali. Tov. **Pucelj** je v poldrugournem govoru pojasnil naš notranji položaj, bombe strank za nadmoč v državi, pomen stanovske kmetske stranke ter brezplodno demagogijo z avtonomijo naših klerikalcev. Za njim je govoril tovariš **Rajer,** ki se je bil med tem pripeljal iz Šmartnega, nato pa je dobil besedo klerikalni župan **Erjavec.** Govoril je dostojno in mirno.

Klerikalec proti klerikalnim kandidatom.

Obsodil je uvodoma politiko dr. Gosarja in Gostinčarja, izjavil pa, da se je protivil postavitvi kandidature Gostinčarja v kmečkih okrajih, ker ga smatra za svojega doživljenskega pol. nasprotnika in škodljivca kmetskih koristi. Pravil je, da ga on v svojem okraju ne bi bil pripustil, če ga pa hočejo kmetje v Radovljici in v Logatcu, naj ga pa imajo! (Ali čujete **kmetje in živinorejce iz radovljiškega in logaškega okraja?** Op. ur.) On pa, da je proti njemu govoril in glasoval. Dr. Gosar, da ga nič ne briga, ker so ga meščani volili in na opazko tov. Puclja, da je kandidat Kremžar tudi iz te grupe, je pa izjavil, da se je kmetom zavezal, da bo zastopal tudi njihove koristi. Čeprav pa je torej javno obsodil Erjavec tako klerikalno protikmetsko politiko, čeprav je ožigosal Gosarja in Gostinčarja je vendar trdil z veliko nedoslednostjo, da je le SLS v stanu pomagati vsem stanovom na podlagi krščanske pravičnosti, Samostojna pa, da je preveč »boljševiška«, ker hoče pomagati le kmetom, za meščane pa se ne briga. Seveda je tako dokazovanje, ki samo sebe pobija, izzvalo velik smeh. Na koncu je trdil, da bi se avtonomija, kakor jo klerikalci žele, lahko dosegla, če bi le slov. Samostojneži to hoteli, na kar mu je tov. Pucelj izjavil, da kadar bodo taki klerikalni avtonomiji potrebni samo še glasovi Samostojnih, jih bodo dobili; vendar ga je poučil o vzrokih, ki so čisto drugega značaja.

Za Erjavcem je govoril tov. **Majcen,** ki je pobil z živahno zgovornostjo zlasti nekatere lokalne laži o naši stranki, o agitaciji med vojaštvom, o davkih, o carini in klerikalni agitaciji. Za njim se je oglasil še nepoznan moški, ki je pravil, da samo kislo repo je, pa se mu vseeno slabo godi, nakar je tov. **Hlade** s komično gesto konstatiral, da naj rajši manj pije, pa se mu bo bolje godilo. Govornik je takoj utihnil med krohotom poslušalcev, pa se potem še sam smejal. Izvedeli smo, da je to namestnik kandidata za oblastno skupščino, kandidat pa da je sam gospod župan Erjavec. Tako so torej klerikalci postavili že sedaj kandidate za oblastno skupščino, samo da so klerikalni škrici lažje ukanili kmete za Narodno skupščino. Tudi prav zanimiva sleparija, s katero se bomo še pečali.

Volilna borba.

Tudi na Štajerskem napredujemo.

Razni naši posili-prijatelji vzdihujejo na Kranjskem često: »Da na Kranjskem dobro stojite, to že verjamemo. Ampak Štajerska, Štajerska, ta se bo slabo odrezala za vas.« — Ko pa pridejo ti naši »prijatelji« na Štajersko, pa govore: »Da na Štajerskem dobro stojite, to že verjamemo. **Ampak, Kranjska, Kranjska,** ta bo vaš grob.« —

Tovariši, vsem **tem lažiprijateljem** ne verujte niti besede in poslušajte samo to, kar govore dejstva. Ta pa govore sledeče:

Našo agitacijo smo razširili z uspehom na Koroško in na slovenjgraški okraj. Z uspehom smo razširili kmetsko misel tudi v Marbergu. V Vuzenici je imel predpreteklo nedeljo tov. Drofenik shod, ki je lepo uspel. Isti dan je bil v Vuzenici tudi klerikalni poslanec Pušenjak, ki pa je moral zborovati za **zaklenjenimi vratmi.** Tov. Drofenik ga je pozval na svoj shod in mu zajamčil besedo. Toda posl. Pušenjak se je zbal resnice in se pozivu ni odzval.

V celjskem in vranskem okraju se razvija naša stvar kar najbolje. Vse ljudstvo glasno odobrava srečno kandidaturo tov. **Pikla,** čegar sijajen nastop, temeljito poznanje kmetijstva in pa lepi govori, povsodi pridobivajo ljudstvo. Brez dvoma je, da je kandidatura tov. Pikla ena najbolj posrečenih.

Velik napredek bomo doživeli v rogaškem okraju, kjer je naš kandidat enako zelo delaven. Šmarje in Kozje se bo enako dobro odrezalo.

Dravsko polje in brežiški okraj bosta seveda tudi to pot trdno v vrstah borcev za zmago kmetske misli.

Naši nasprotniki delajo z vso silo in ker uporabljajo sila dosti denarja, je naš položaj sicer težaven. Zato pa so v naših vrstah vsi, ki so nedostopni vabam denarja in ki so zdravi, pošteni in zavedni. Zmaga pa vedno le ideja in ta je v nas in zato pogumno v boj!

Klerikalne zvijače.

Že pred volitvami v ustavotvorno skupščino smo naleteli na posameznike, ki so venomer govorili in se drli: »Jaz nikomur ne verjamem. Vsi so falotje, vsi so lumpje! Nikjer ni nobenega poštenjaka!«

Sedaj se zopet pojavljajo taki tički, ki govore, da ni nikjer nobene-

Naši shodi:

18. februarja: ŠT. RUPERT po prvi maši, MOKRONOG ob 11. uri, TREBELNO ob 3. uri pop. Poroča Rajar. LUČNE in ČRNI VRH. Poroča Kušar. PLANINA zjutraj, LOGATEC pop., Poroča Pucelj.

22. februarja: v ŠKOCJANU na Dolenjskem ob 11. uri dopold. Poročajo Pucelj, Majcen in Rajar.

Velik shod SKS.

za ljubljansko okolico bo 25. februarja ob 10. uri dop. v Narodnem domu v veliki dvorani. Na shodu poročata tov. Pucelj in Kušar.

»Hm, solnce visoko na nebu je že,
po polju še prazno in tiho je vse,
lenuhov mi ni še na delo!

»Oznanil je včeraj pri cerkvi birič:
»»Tá teden na tlako v grad, sicer vam bič
po hrbtih zapoje upornih!«« —

»No čakajte, lep bomo plésali ples!
Pokažem vam, kujavci, bogme, še dnes,
kdo kmet, kdo gospod je Mehovski!

»Kaj? — Res? — Glej, glej, tam že gredó!
Pozabili niso! Četudi pozno,
prihajajo vendar na tlako!

»A toliko!... Préveč bo dnes teh ljudi!...
Hè, vstánite, deca, ti žena, vsi, vsi!
Tlačanov brž gledat pokornih!« —

V zvoniku tam bijejo plat zvoná,
po cesti iz hoste roj kmetov vihrá,
vihrá proti gradu naravnost.

Orodja za tlako vsak nese s seboj:
Tá s cepcem, tá s kijem, tam ónî s kosòj,
tá z vilami je oborožen.

Na grajskih tam vratih, čuj: buh, buh, buh!
»Hoj, ôdpri, Mehôvčan, ki ješ naš kruh!
Na tlako smo ravnokar prišli!«

Junaških par pleč se ob duri upré —
s stežajev na mah ko samé zagrmé:
»Tu smo, no, tu smo! — Dobro jutro!

»Ej, rožnih si vencev gotovo devet
na tešče že zmolil, ker mož si ti svet —
to hrbti že čutijo naši!

»In v cerkvi — kak včeraj si tam vzdihoval!
Da tepeš premalo nas, si se kesál
tam v klopi klečeč pri oltarju?

»Na delo!« — iz grl sto po gradu grmi —
Na delo lenuhi! Na delo grad ves!
Ne jé naj, kdor delati noče!«

»Na delo!« — iz grl sto po gradu grmi —
»da zveste, kje hlebec vaš beli zorí:
Na jáblani ali na hrastu!

»A tlaka v baršunu in svili — ha, ha! —
Ne! Tlaka le v kmečki obleki veljá!
Hajd, ménjajmo, Mindorî, za danes!«

In Baltažar s sinom, s hčerami, z ženój,
obleči koj ráševnat mora jim kroj...
»Sedaj pa je delat — tlačáni!«

Za plugom gre Mindorî po brazdi molčé.
Sin goni mu vóli; gospá in hčeré
z motikami tolčejo grude.

»Oh, delati — kaka sramota! O Bog!
Oh, škoda teh belih, teh nežnih je rok!...«
A kmetje v baršunu in svili?

Tam v senci kraj njive sod vina leží...
Dolenjca pijó vsi iz grajske kleti,
pijó in pojó mi veselo.

BOJ PRI BREŽICAH.

(Septembra 1515.)

»Le vkup, le vkup, le vkup...
Erhangen und auch gespisst.«
(I. p.)

»Kdo trka tam zunaj — o polunoči?«
»»Odprite! Kum Zorko pred vrati stoji.««
»Odkod si?« — »»Iz Brežic — iz boja!««
»Odprta ti koča je moja!«

»Iz Brežic! Divjá li še pravde vihár?«
»»Ne! Danes potihnil je že za vsekdár!
Mir sklenil je Ditrihštajn Žiga —
nad njim nikjer vojvode ni ga!

»»To boj je bil strašen, bil vražji je boj
Kij s sulicoj, z mečem bat, sablja s kosój.
Nocoj je vse tiho tam doli...
Zdaj ukaj vsak grad naokoli!

»»O, miren sedaj je vsak puntar-tlačán
Mir rajski opevata krokar in vran...
Kako smo se bili v dolini,
to jaz ti naznanjam edini!

»»Tristo jih po bitvi ostalih še roj
v vrt mestni nažene ti Ditrihštajn, voj;
nasmeje se Žiga in deje:
‚Pokaj pak so p r a ž n e te veje?!

»»Pet kmetov, tovariši dragi, lehkó
kot sadje nosilo bi vsako drevó!
Ko nalašč, prekrasna vešala...
Pa naj se poskusi tá — šala!' —««

Iz pesmi »KNEŽJI KAMEN«.

...»Kamenje bode vpilo.«
Luk. XIX. 40.

»»Čuj, svobode naše pokopane
pomník je tá kamen-edin!
Tujcu suženj ti pozabil davno,
da otcev svobodnih si sin!

»»Knezov naših prestol je slovenskih
tá kamen! Tegà ti ne znaš?
Samo tu sedel, Borut, Gorazd je
pa Ingo, poslednji knez naš!

»»Tu volili smo sami si kneza;
kmet sam mu dajal oblast;
narod sam iz sebe mu izročal
moč žezla in krone je čast...

»»Domovine le iskati sreče,
vsem brániti pravdo vsekdár,
z mečem v roki tu prisezal glasno
v jeziku je našem vladar!

»»Čitaj črke tu na kamnu svete! —
Mi vdolbli smo v kamen jih, znaj! —
PRAVDO BRANY VDOVE — domovine...
A kdo vam jo brani sedaj?

»»Mi sedeli s knezom smo za mizoj —
za vrati stojite zdaj vi!...
Mi iz polnih skled obedovali,
a vam še ne dajo kosti!...

»»Kdaj izpolni se napis na kamnu?
Da duh bi moj mir že objel!
Kdaj, vi bratje...«« Čuj, pri Gospi Sveti
petêlin tam že je zapel!

TABOR.

(1573.)

In kurtzer Zeit zu krieg in streit
kham maniger her von weiten...
— — — — — — — — — — —
Ain jeder schwur bey seinem ayd.«
(I. p.)

Hej, to vam je živo pod Klanjcem
na Sotelskem polju nocoj!
Upornikov dvadeset tisoč
za pravdo pripravlja se v boj.

Ščip gleda z napetim obrazom
na tabor ustaški zavzet;
posluša tam konj rezgetanje
in sabelj posluša žvenket.

Sam sneg in sam led po poljanah,
božični razsaja vihar,
a v srcih je vroče, prevroče —
osvete razgreva jih žar!

Sred taborja tam pri kuríšču
možjé pa sedijo trijé;
zimzelen, kokotja peresa
junakom s klobukov visé.

Veselo praskeče jim ogenj,
iz sanj se mi prvi vzbudi;
na puško kremenko naslonjen
kmet P á s a n e c pravi, veli:

»Car daleč, a Bog je visoko!
Odkod pomoči iz svetá? —
V pest svojo odslej le verujem
zaveznik moj — puška je tá!«

Veselo praskeče jim ogenj,
iz misli se drugi vzbudi;
sedé pa na topu tam turškem,
voj I l i j a sam govori:

»Vse vzel mi je Tahi imetje,
oropal me s krutoj rokój!
Zato, kakor vesta, sem puntar,
zato sem med vami nocoj!...

»Ha, to vam je bilo življenje!
O krasni minoli ti čas,
ko Turkom sva cépila glave,
naš Lenkovič slavni pa jaz!

»In z istoj zdaj sabljoj gospodo
pošiljal vam v pekla bom dnoi
Želite, da vojvoda vaš sem?...
No, v božje ime, pa naj bo!

»A z vami vred tukaj prisegam:
Umrjem vam rajši stokrat,
ko énkrat še iti na tlako,
le enkrat h gospodi še v grad! —

»Ko zmanemo Turke krščanske,
Slovenci se združimo vsi!
Takrat si izvolimo kralja...
No, kralj naš, brat Gubec, boš ti!«...

Nabirajmo pridno prispevke za tiskovni sklad SKS., kajti stranka brez tiska je kakor vojska brez orožja!

ga poštenega človeka in da se ne more nikomur zaupati. Hinavsko se vrinejo ti tički v skupino ali v gručo ljudi in potem začno kričati in upiti, če jim kdo ugovarja.

Ravno te dni smo videli takega klerikalnega kričača, ki je otepal z rokami in vpil, da so vsi politiki, vsi poslanci samo ničvredneži, da sploh v vsej Jugoslaviji ni politika, ki bi bil pošten in vreden zaupanja.

Namen teh kričačev je prozoren. Nasprotnikom klerikalne stranke bi hoteli vzeti vsako zaupanje in jih tako napotiti, da bi na dan volitev ostali doma. Sami pa bi seveda prignali vse svoje pristaše na volišče. Zato si naj zapomnijo vsi naši pristaši: Če govore klerikalni agitatorji o svojih voditeljih na tak način, potem priznavajo, da je pri njih v resnici tako. Naša stranka pa sestoji le iz poštenih mož, ki imajo srce za ljudstvo, ki delajo za ljudstvo, kar so tudi opetovano dokazali.

Ne nasedajte zato klerikalnim kričačem!

Tudi duhovnike vlečejo.

Dne 11. decembra 1922. je pisal Škulj, da je dosegel, da se bodo duhovnikom najkasneje dne 1. januarja 1923. izplačale draginjske doklade.

Minul je prvi januar, minul je prvi februar in vsi duhovniki vedo, da bo tudi 1. marec minil in draginjskih doklad še ne bodo prejeli.

Če farbajo klerikalni poslanci celo duhovnike, kako farbajo šele kmete, si more misliti pač vsak, ki zna šteti do tri.

Demokratska sredstva.

Da pri izberi sredstev naši demokrati nikdar niso bili preveč izbirčni, ve že vsakdo. Vseeno pa ne bi pričakovali, da bi se zatekli naravnost k podkupovanju ljudi.

Tako imajo skoraj v vsaki vasi plačanega agitatorja, ki nima druge naloge, ko da povzroča v naših vrstah razdore in skuša pridobiti volilce demokratski stranki. Kolikor glasov bo v vasi, od tega bo potem odvisna premija, ki jo dobi. Demokratska ideja je torej čisto brez učinka in pomagati ji morajo na noge plačanci.

Tovariši! Če naletite kje na takšnega plačanca, brez usmiljenja mu pokažite vrata, kajti vsi plačanci, pa naj pripadajo klerikalni ali pa demokratski stranki, dokazujejo samo to, da je stranka, za katero agitirajo brez nravnega čuta.

»Kmečko obrtna zveza.«

Tako brez veljave je že demokratska stranka, da se na Štajerskem ne upa več nastopiti pod lastnim imenom. Malo neumno pa so storili demokrati, da so si izbrali za svojo firmo ravno »Kmečko obrtno zvezo«. Ni bilo previdno, da takoj v imenu povedo, da hoče meščanska demokratska stranka zvezati kmete in obrtnike pod svojo komando!

Demokratski kandidat Puklavec.

Kot demokratski kandidat nastopa tudi vinarski nadzornik Puklavec. Po volilnem redu je njegova kandidatura na Štajerskem absolutno nedopustna. Vidi se, da gospodje demokrati, kljub svoji učenosti, volilnega reda niti preštudirali niso. Samo zato je tudi mogoče, da so toliko pisarili o naprednem bloku. Pa pustimo to! Zanimivost je namreč v tem, da je bil gospod Puklavec še do pred kratkim član naše stranke, da se je udeleževal tudi sej našega načelstva. Sedaj pa je nakrat kandidat demokratske stranke. Ali naj zapojemo pesem o značajnosti ali pa ono o naivnosti, da so inteligenti metali našo in demokratsko stranko v en koš? Res, zadnji čas, da volitve nekaterim oči odpro.

Jutrova laž.

Jutro od nedelje poroča: »Kandidature v Prekmurju. Mesar Benko v Murski Soboti, ki so ga samostojni izredno privilegirali pri znanem svinj ter ga podpirali, bo kandidiral na radikalski listi.« — Mi razumemo »Jutrovo« jezo, če so jim radikalci prelicitirali Kücharja in izpeljali Benkota, ali voljni nismo zaradi tega prenašati njihovih laži. Zato vprašamo: Kdaj so samostojni izredno(!) privilegirali pri znanem izvozu svinj ter ga podpirali? Kateri samostojni so to bili? V kakšni obliki se je to zgodilo? Kakšen znan izvoz svinj je to bil? Na dan s fakti! Ne skrivajte se za revolversko stilistiko kakšnega »Balkana« ali »Tribune« ali kake slične reptilije, ki jo sami obsojate!

Klerikalci o svojih zaveznikih.

Dne 3. decembra leta 1922. se je zgodilo, da je oddal ljubljanski knezoškof dr. Jeglič svojo volilno krogljico za komunistične kandidate. Njegovemu zgledu pa so sledili vsi ljubljanski kanoniki, vsi ljubljanski redovniki in vsa posvetna duhovščina ter vsa klerikalna stranka.

Opozarjali smo tedaj, kako se s klerikalno komunistično zvezo profanira verska misel, opominjali smo mi in opominjali so drugi, da ne gre dajati moči komunistom, ki so nevarni človeški družbi. In tudi v vrstah SLS. same so vstajali poštenjaki in nastopili proti tej nenaturni zvezi. Vse je bilo zaman. Interes stranke je zahteval zvezo s komunisti in pri SLS. je bil strankarski interes vedno nad vsakim drugim. Klerikalni listi pa so, da bi zvezo olepšali pričeli celo hvaliti komuniste, češ, da niso tako nevarni, kakor se jih slika. Naši bralci se gotovo še spominjajo, kako je v tem zmislu pisal »Slov. gospodar«, katerega smo vsled tega prejeli.

Povdarili pa smo tudi, da bodo komunisti klerikalce potegnili. In to se je sedaj tudi točno zgodilo. Posledica tega je, da imajo klerikalci sedaj zopet enkrat drugo mnenje o komunistih in da so te nakrat za nje zopet brezverci. Tako prinaša »Slovenec« z dne 10. februarja 1923 sledeč članek.

Bogoskrunstva ruskih boljševikov.

»Izvestja Sovjeta Narodnih Komisarjev« od 10. in 12. januarja poročajo o sovjetskem »božiču«, ki ga je priredila Zveza komunistične omladine (Komsomol), da pobija »versko neumnost«. Božič se je vršil po določenem sporedu. Mladina je priredila Karnevale s proletarskimi pesmimi, plesi in javnimi govori proti veri. Skupine mladine so nosile rdečo zvezdo in so namesto Božiča naznanjali sovjetsko vlado. Stari pravniki so nastopili kot obsojenci na javnih sodiščih, kjer so sedeli na klopeh obtožencev: Kolčak, Antanta, patriarh Tihon, Poincaré, Scheidemann, stiskač-graščak, božičen prašič in druge maske.

V Tiflisu so ob tej priliki sežgali podobe svetnikov in tudi slamnate može v mašnih oblačilih. To se je zgodilo pred stolno cerkvijo, okrašeno z rdečimi zastavami in lepaki. Ta cerkev je prepuščena zvezi komunistične omladine in vsi križi so nadomeščeni z rdečimi zvezdami.

Največjo procesijo so priredili v Moskvi na trgu pred znano sliko Tverske Božje Matere. Tu so paradirali zastopniki vseh ver: Budda, Mardohej kot zastopnik židov, Božja Mati, kitajski bonci, katoliški župniki, rimski papež, protestantovski pastor, pravoslavni popi — vsi v karikiranih oblekah. Menihi so jahali z odprtimi krstami in tržili z relikvijami. Zraven so se pele posebne pesmi, ki se zdaj tiskajo. Ena se glasi: »Ni nam treba rabincev in popov! Ubijajte buržoazijo!« Zbor »angelov« je pel: »Razgraja v Betlehemu brezbožen Komsomol.« Na trgu se je darovala »rdeča maša« z molitvami k Marxu in drugim »svetnikom«. Isto se je godilo v Petrogradu in v provinciji pred pravoslavnimi in katoliškimi cerkvami, sinagogami in mošejam. Komunisti so pogosto vdrli v hrame in nagajali vernikom.

Vendar niso potekli ti usodni prazniki povsem mirno. Verniki so sprejemali mladino z velikim ogorčenjem in marsikje so tudi udeležence procesije pretepli. Govornike, ki so zasmehovali cerkev, so pogosto izkepali s snežnimi kepami, tako, da so morali pobegniti. »Vršili so se tudi krvavi spopadi,« poročajo »Izvestja«.

In te brezbožnike je priporočala SLS svojim volilcem. S takimi brezverci se je družila SLS. Take nasprotnike vere je volil sam knezoškof!

Tovariši! Ali morete ostati mirni vpričo take politične nepoštenosti?

Tovariši! Ali se ne boste z gnusom obrnili od stranke, ki dela take politične kupčije.

Za poštenjake in prave kristjane je samo eno geslo:

Proč z SLS! Proč z izkoriščevalci vere!

„Slovenec" pred sodiščem.

Živahno je bilo preteklo soboto na deželni sodniji v Ljubljani. Razpravna dvorana je bila polna in na prvi pogled se je zdelo, ko da zboruje tu slovenski parlament, zakaj zastopniki skoraj vseh strank so bili tu. Tovariš Pucelj se je razgovarjal s poslanikom dr. Vošnjakom, v ozadju dvorane sta bila bivša ministra dr. Žerjav in dr. Kramer, tam na levo se je pogovarjal poslanec Deržič s svojim zastopnikom in tam na drugi strani sta bila bivši poslanec Bernot in tajnik Svetek. Na hodniku pa sta se sprehajala dr. Brejc in glavni urednik »Slovenca« Smodej in zaman pričakovala tajnika SLS dr. Kulovica. Skratka, bila je živahna družba in čeprav se je vršila v ospredju dvorane sodna razprava, je bilo vendarle glavno dejanje v ozadju dvorane.

Slučajni gledalci so se začudeno spraševali, kaj da je zbralo vso to množico slov. politikov, časnikarjev in odvetnikov in naivni gledalec bi skoraj mogel misliti, da bo sodnija sama olajšala volilcem izbero kandidatov, s tem, da bo razsodila čisto nepristransko, katera stranka, da je najbolja. Toda skoraj je spoznal gledalec v čem da je stvar, kajti vsakdo je odgovarjal enako, da namreč toži »Slovenca«.

Vse po vrsti je oklevetal »Slovenec« in sedaj je prišel dan sodbe, dan obračuna.

Tov. Pucelj je tožil »Slovenca« zaradi očitka kupčij s svinjami. (druge tožbe pridejo šele kasneje na vrsto), zaradi enakega obrekovanja je tožil »Slovenca« dr. Vošnjak, ki je vložil še drugo tožbo, Bernot je tožil »Slovenca« zaradi očitka dvojne morale in poslanec Deržič zaradi očitka denuncijacije. V vsem je bilo nič manj ko

pet razprav proti »Slovencu« in to samo en dan.

Najprej bi se morala vršiti razprava o tožbi tov. Pucija in dr. Vošnjaka zaradi takozvane »svinjske afere«. Toda še predno se je pričela razprava, je zapustil »Slovenca« ves spomin in dr. Natlačen je izjavil, da odgovorni urednik »Slovenca« omenjene notice sploh bral ni. (Po zakonu se v tem primeru kaznuje odgovornega urednika le vsled zanemarjanje dolžne pazljivosti.)

Do tega hipa pa se je »Slovenec« obnašal, kot da hoče zastopiti dokaz resnice. V odločilnem trenutku pa je stisnil rep med noge. To je prav pristno klerikalno početje.

Odgovorni urednik »Slovenca« je pred tedni še bolje znal ali je notico bral ali ne, toda hotel je

vso stvar zavleči preko volitev,

da ne bi volilci spoznali, da je »Slovenec« grdo lagal in še grše obrekoval. Obenem pa je »Slovenec« tudi upal, da bo mogel pred volitvami še kovati kapital iz »svinjske« afere. Vse te nade pa bo obsodba »Slovenca« temeljito uničila.

Sedaj pa stavimo vsem, ki so v svojem srcu pošteni sledeče vprašanje:

Ali je to krščanski list, ki vedoma obrekuje bližnjega in ki ne prekliče svoje laži niti tedaj, ko je poklican pred sodišče, temveč, ki se hoče izviti z raznimi fintami, da bi mogel svojo laž vporabljati tudi v naprej, v volilnem boju.

To je podlost brez primere, ki dokazuje, da je klerikalna stranka do kosti gnila, ker ona vse to ve in kljub temu vse to dopušča.

»Slovenec« se torej ni upal niti poizkusiti, da bi dokazal svoje klevete o tov. Puclju in to bodi vsem tovarišem v največje zadoščenje.

Razprava je bila torej preložena in pred okrajnim sodiščem bo prejel »Slovenec« svoje plačilo.

Enako se je končala prva tožba dr. Vošnjaka, za katero si »Slovenec« tudi ni upal doprinesti dokaza resnice. Druga tožba dr. Vošnjaka pa je bila preložena, ker je »Slovenčev« zastopnik predlagal v zadnjem hipu nove priče in dosegel tako preložitev razprave.

Isti manever je ponovil »Slovenec« pri razpravi o tožbi Bernota. Upravičeno je obsodil ta manever zastopnik Bernota in celo sodni dvor je bil prisiljen, da izrazi svoje začudenje nad takim postopanjem.

Ni se pa posrečil »Slovencu« manever v tožbi posl. Deržiča in tu je bil »Slovenec« obsojen na 500 dinarjev globe, na objavo razsodbe in povračilo stroškov, ki so seveda precejšnji.

Pet razprav je imel »Slovenec« samo en dan zaradi častikraje in v vsaki bi bil takoj obsojen, da se ni z nepoštenimi fintami za trenutek odtegnil roki pravice.

Vsem tovarišem pa sledeče v prevdarek: Niti »Slovenec« sam si ne zna pomagati, kadar ga prime obrekovani za besedo, kako pa si naj pomagajo potem oni zapeljančki, ki slepo verujejo »Slovencu« in razširjajo dalje njegove laži.

Zato tovariši! Ves narod mora spoznati lažnivost klerikalnih listov, zato vsakega pred sodišče in tudi one, ki v dobri veri razširjajo klerikalne laži. Le s tako odločnim ravnanjem je mogoče uničiti laž, dolžnost nas vseh pa je, da laž vedno ubijamo. Zato »Slovenca« pred sodišče!

Poslancu Brodarju.

Že več ko enkrat smo imeli priliko dokazati, da je napačno dobro mnenje nekaterih, ki mislijo, da je poslanec Brodar v srcu pristaš kmetske misli. Kdor je bil tega dobrega mnenja, tega je klerikalna kandidatna lista pač več ko prepričala.

Lep predsednik Kmečke zveze, ki dopušča, da se morajo vsi kmetski kandidati umakniti gospodom na zadnje mesto!

Kmetovalce iz Brodarjevega volilnega okraja pa zanima v zadnjem času še drugo vprašanje, ki še bolj jasno dokazuje, kako slabo skrbi poslanec Brodar za svoje volilce.

To vprašanje se glasi:

»Kje je naročena krma?«

Po zaslugi našega tovariša Pucelja je bila znižana prevoznina za slamo in krmo po železnicah. Tov. Pucelj je dalje poskrbel, da je glede dobave slame podpiral vse kmetovalce oddelek za kmetijstvo. Tudi »Ekonom« je ustregel vsakomur, ki je le to želel.

Brodar in klerikalni voditelji pa so se bali, da izgube upliv med narodom, če ta vidi, da se samostojni zanj brigajo, klerikalci pa ne.

Pojemlje že ogenj, le Gubec
zamišljen strmí vanj doslej...
Tu vstane, znak bratom dá s sabljoj
in reče jim sámo: »Naprej!«

STAVA.

(1573.)

»Wir wollens frischlich vahen an,
Khainen darin leben lân.«
(l. p.)

1.

Vino pije Oger Ferenc Tahi,
vino pije na graščini svoji
Podsosedom, v gradu na Posavju.
Ž njim ga pije slavnih gostov družba,
grofov sedem, vitezov petero.

Prašaj, kdo so — poreko s ponosom:
»Vsi sinovi vojvode Arpáda!«
Njih obrazi pričajo pa glasno:
»Polovica nas je janičarjev!«

A med njimi še baron je nemški,
Jože Turen, vlastelin na Krki,
vlastelin in stotnik čet uskoških.

Teče gladko v grla vince sladko,
in skozi grla stopa vince v žile,
in po žilah stopa gostom v duše,
stopa v duše, v srca jim junaška...
Čudodelnik duh si vinski divni!
Prideš v žile, kri se nam segreje,
prideš v srce, bije nam hitreje,
prideš v dušo, pa nam oživi se,
razvedri se in razveseli se.
Čudodelnik duh si vinski divni!
Čuda delaš danes Podsosedom!

Omečila srca so se gostom,
pa v junaška ljubijo se lica,
od ljubezni brat objemlje brata.
Glej, ti vstane mi za mizoj Turen,
Nemec Turen, stotnik čet uskoških,
dvigne čašo rujnega bizeljca,
dvigne čašo, začne govoriti:
»Krasno smo pri tebi se sestali,
ljubi sosed ti naš, Fêrenc Tahi!
Bogme, tu je pravo še življenje,
tu pri tebi! Skoraj sem pozabil,
od kedaj že gost sem tvoj presrečni...
Ali, prašam vas, gospoda moja,
kdo dandanes treba lepše sloge,
nego plemič, stiskani povsodi?!
Hudih časov, oh, smo doživeli!
Plemstva stari majejo se stebri!
Kdo jih maje, kdo podreti hoče?
Ha-ha, bratje sram me je, a res je!
Kmetje to so, delavci, seljaki,
ti slovenski in hrvaški kmetje!
Ljud umazan krati nam pravice,
posvečene od stoletij šege!...
Človek kmečki je plebej — povejte! —
kakšno pravdo naj ima neplemič?
Mi vsi vemo to, gospoda draga:
Človek pravi, to je samo tisti,
ki ga diči grb na pergamenu!
Mi vsi vemo, kaj je volja božja:
Eden rojen je, da gospoduje,
drugi pa, da prvemu hlapčuje;
eden delaj, drugi tam počivaj,
eden stradaj, drugi pa uživaj!...
Pa ukaži kmetu danes tlako,
koj zagode pesem ti o p r a v d i,
takt pa bije s cepcem ti po hrbtu!
Zagrozi ti še z M a t i j e m G u b c e m,
kraljem novim, kmečkim kraljem svojim,
ki gradove nam podere naše!...
Nekrščansko se postopa z nami,
oh, krivice nam godé se težke!...
Ne, ne — t e b i, mili Fêrenc Tahi,
t e b i bati ni se roke selske!
Ti brzdati znaš jih in krotiti.
Tepeš jih in bičaš, da je radost;
oslavil si daleč se po svetu!
Občudujem plemiški tvoj pônos,
posvečujem polno tó ti čašo!«

»»Vivat! Eljen!«« — in poljubi vroči
in objemi in junaške solze!

Čašo novo si nalije Turen,
nadaljuje govor v sveti jezi:
Mojster res si v strahovanju, Tahi!
Ali, bratec — č a r o d e j še nisi!
Čarati zna samo Jože Turen,
tvoj prijatelj, stotnik čet uskoških...
Bistra teče mimo tebe Sava,
ali preden mine teden tretji —
hôdi gledat mi na breg valove! —
preden mine dni ti trikrat sedem,
voda bode Savina rdeča!
Vso prečaram reko jaz ti čisto;
čudesu se mojemu boš čudil:
Jože Turen, moj prijatelj nemški,
čarodej je pravi, mi porečeš!
Stáviva dnes pred svedoki stavo,
vádljajva se, brate, Fêrenc Tahi!
Ako meni se posreči čara,
ako Sava tekla bo rdeča,
ti mi pošlješ v stavo sivca konja,
da ga jezdim po ravninah krških.

Ako pak se čara ponesreči,
Sava teče ob obroku bistra,
onda, sosed, ti dobodeš stavo!
Pošljem stavo tebi jaz še lepšo,
pošljem tebi, kar imaš najrajši:
Rožo belo in napol razcvelo,
v vrtu kmetov mojih tam ubrano;
pošljem v stavo ti — deklè slovensko!«

Ko razumel Tahi je zdravico,
slišal, kaj mu pravi Nemec Turen,
planil kvišku je ko ogenj živi:
»Mož-beseda, ljubi sosed Turen,
mož-beseda! Stavo to sprejemam!
Vse omizje slavno nama priča.
Težko čakal čarovnij bom tvojih.
Rad bi videl, kak res hočeš, bratec,
Savo našo nam pordečiti;
rad ti pošljem tudi sivca konja,
da ga jezdiš po ravninah krških:
A še rajši jaz bi videl vendar —
naj v uho ti željo pošepečem —
da umetnost se ti ponesreči!«

»»Vivat! Eljen! Stava je veljavna!««

Seže v roke Tahi gostu Turnu,
v roke seže, da se vadlja zveže;
v roke seže Turen vsem po vrsti,
za slovo še vse poljubi gôrko,
vse poljubi goste in objame.
V pozni noči se od njih razloči,
jaše premo na svoj grad na Krki.

2.

Vsak dan jaše Tahi z gosti k Savi,
hodi gledat Savine valove,
so li bistri ali že rdeči.
Jaše gledat Tahi teden prvi:
Sava teče bistra ko popreje.
Jaše gledat Tahi teden drugi,
od nedelje do nedelje druge;
radoveden tam stoji na bregu,
radovedni vsi zro v reko pódse —
Sava teče bistra, ko popreje!
»Čarovništvo,« reče Fêrenc Tahi,
»čarovništvo menda ni baš lahko,
Savo vodo to pordečiti,
ali pa se šali z nami Turen!
Ceterum, če stvar se izjalovi,
m e n i, bratje, veste, to tem ljubše!«

»»Sedem dni še čakajmo, prijatelj!««

Jaše Tahi zopet z gosti k Savi,
hodi gledat reko teden tretji;
vsak dan tam na produ mi stojijo,
vsak dan, vse od jutra do večera.
Kolne Tahi, kolnejo tovarši
in na Turna se hudó jezijo:
»Ha, za nos nas vodi Nemec zviti!«
Dan napočil jim je trikrat sedmi.
Jaše Tahi k Savi dan poslednji,
speje k reki z gosti na vse zgodaj,
baš na praznik Agate svetnice.
Pod kopiti škriplje sneg konjičem,
z vej srebrno se lesketé ivje
in pod nebom kroka gavran lačni...
A junaki dirjajo mi k Savi.
Gor in dol po produ jaše Tahi,
hudomušno suče vranca konja,
suče ga in tepe brez potrebe;
hudomušno zbada ga z ostrogoj
zdaj na desni, zdaj na levi v trébuh.
Jašejo ž njim gostje radovedni,
gledajo in vodo vsi motrijo,
čakajo od jutra do poldneva —
Sava teče bistra ko popreje!
Divje škriplje že z zobmi mi Tahi,
brke viha in od jeze piha,
kolne Turna, v peklo ga preklinja:
»Dan poslednji — Nemec se zlagal je!«

»Do večera vztrajajmo še, sosed!««

Gorindol po produ jaše Tahi,
zroč nestrpno v Savino vodovje
in kolnóč skoz zobe kletve grde.
Jašejo ž njim vitezi in grofi,
Tahija na glas pomilujoči,
a na tihem — se posmehujoči.
Gleda solnce zimsko skoz oblake,
ne, mežika malce le zaspano.
Zdaj razgrne se zavesa siva,
z jasnega se solnce ozre doli,
gleda z neba toplo in prijazno,
gleda svetlo v Savine valove...
»Kaj je tó? — Ne vidite li, bratje?!«

»»Dà, kalí se Sava, brate Tahi!««

»Vidim prav? Ha, prek in prek se barva!
Torej, vendar — čarodej — si Turen!...
Ne, ne! Vara luč oči me mojih!

Zato je Brodar nagovarjal vse, da naj naroče slamo pri njemu in ne pri samostojnih. Ljudje so mu zaupali in ga ubogali. Posledica. Naši so dobili, kar so naročili, Brodarjevi pristaši pa zaman čakajo na slamo, ki leži še vedno v Vojvodini in s katero kurijo tam peči.

Tak je upliv in taka je moč poslanca Brodarja, da še slame ne more spraviti naprej.

Gospod Brodar, ste pa v resnici slamnat mož Kmečke zveze.

Pokrajinske vesti.

(V proslavo smrti Matije Gubca) se vrši v petek, dne 16. februarja ob pol 3. pop. za dijake v kinu »Matica« zgodovinsko predavanje o kmetskih puntih. Predava dr. Ivan Lah.

(Iz popolnoma zanesljivega vira) smo izvedeli, da bo gospod Prepeluh, izdajatelj »Avtonomista«, v prihodnji številki tega slavnega lista povedal, kako se je našmiral, ko je hotel podkupiti slovenskega kulturnega delavca.

(Ni za pomagati atku.) V zadnji številki smo atka blagohotno opomnili, da je sila nevarno, če ima kdo za svojega namestnika tako visokega gospoda kakor je dr. Brejc. Pa atek nam nočejo verjeti in še naprej bodo delovali z vso vnemo, da bo izvoljen — dr. Brejc. Prav tako, atek! Delo je treba razdeliti. Sedaj boste delali vi, po volitvah pa dr. Brejc. Vi boste imeli slavo, dr. Brejc pa dnevnice, če se seveda ne bosta našmirala oba. Prav ima Nežka, ko pravi: »Oh, ta presneta politika! Čisto je atku zmešala glavo!«

(Gospod dvorni svetnik, pl. Šuklje) zdihuje v »Slovencu«, da sedanja doba starim ljudem prav nič ne verjame več. Zdihovanje je spričo 70 letnega gospoda bivšega dež. glavarja sicer zelo ganljivo, pa čisto brez podlage. Tako n. pr. ceni vsa slovenska javnost še danes prav zelo značajnost že nad 70 let starega dr. Ivana Tavčarja in z veseljem bi vse poslušalo njegove nasvete. In prav pred kratkim smo doživeli, da je slovenska javnost prav iskreno pozdravila Borisa Mirana, pa čeprav ima že nad 8 križev. Fatalna resnica je pač v tem, da so le nekateri stari gospodje izgubili vso veljavo in da ne po krivdi javnosti, je jasno. Ali čuti gospod dvorni svetnik potrebo, da opravičuje to fatalno resnico?

(Prvi krivi volilni prorok) je v Sloveniji posl. Pušenjak. Mož je ostal torej dosleden in kakor laže list, ki se tiska pod njegovim imenom, tako govori tudi on neresnico. Poslanec Pušenjak pravi namreč, da bo dobila SLS na Štajerskem 10, na Kranjskem pa le 6 poslancev. To je tako zavestna farbarija, da je že preskočila meje proroštva.

(Pripovedka o lisici in kisiem grozdju) se je obistinila tudi sedaj. Nemška »Cillier Ztg.« poroča namreč, da so se demokrati že pred radikali pogajali z Nemci, da bi volili kot zaključena skupina — demokrate. Zakaj so se pogajanja razbila ne vemo, vsekakor je bila ta zveza za demokrate kislo grozdje, ki ga skušajo sedaj utrgati radikali.

(Zveza delovnega ljudstva), ki je nastopila pri zadnjih občinskih volitvah v Ljubljani s skupno listo se je razbila. Klerikalci nastopijo pri volitvah v narodno skupščino samostojno. Kandidat za Ljubljano je Gosar.

(V Mariboru) so bili demolirani stroji v Cirilovi tiskarni. O stvari še izpregovorimo.

(Dnevnice predsednikom volilnih odborov.) Minister notranjih zadev je izdal odlok, po katerem dobe predsedniki volilnih odborov dnevnice v znesku 5 dinarjev za kilometer ter povračilo voznih stroškov na železnici ali na ladji.

(Rumunski konzulat) je otvorjen v Zagrebu, v Draškovićevi ulici 25. Konzulat obsega Hrvatsko, Slavonijo, Dalmacijo in Slovenijo.

(Važno za naše Amerikance.) Opozarjamo naše Amerikance in vse one, ki imajo v Ameriki sorodnike, da se je začenši s 1. t. m. otvoril paketni promet med našo kraljevino in Zedinjenimi državami Severne Amerike. Dolžina paketov je dovoljena do 105 cm. Dolžina in obseg (po širini pošiljke merjena) ne smeta presegati skupaj 180 cm; pri paketih, kojih dolžina ne meri več, kakor 75 cm, pa 200 cm. Omot mora biti močan, vendar ne sme ovirati carinskega ali poštnega osobja pri pregledovanju vsebine.

(V Notranjih goricah) je priredil tov. posl. Kušar v nedeljo, dne 11. t. m. zelo dobro uspel shod. Udeležba je bila sijajna in na shodu so bili zbrani volilci iz Žeje, Podpeči, Bevke, Preserja in še iz drugih krajev. V vsem je bilo okoli 200 ljudi, samih zavednih volilcev. Nasprotni se na shod niti pokazati niso upali, kaj še, da bi nastopili, čeprav je bila vsem zajamčena svoboda govora. Pač pa se je udeležil shoda neki komunist iz Ljubljan, ki je tudi dobil besedo. Hvalil je izvajanja poslanca Kušarja in mu v vsem pritrdil. To je pač najlepše zadoščenje, ki ga more doživeti govornik, da mu celo nasprotnik pritrdi. Da so pa bili od govora tovariša Kušarja naši pristaši naravnost navdušeni, ni treba še posebej pripomniti. Shod v Notranjih Goricah je vnovič dokazal, da je ljubljanska okolica v taboru SKS in da bo tako tudi ostalo v bodoče.

(Iz Šent Jerneja na Dolenjskem.) Dolgo, silno dolgo že mlati tukajšnji nagajivček v »Domoljubu« svojo prazno slamo. Najbrže misli, da so njegovi dopisi tako duhoviti, da bi se svet podrl, če ne bi zvedel za njegovo plitvost. Pa kaj se hoče. Možakar je o svoji imenitni pameti prepričan, za »Domoljuba« pa je itak vse dobro. — Naši klerikalci bi na vsak način hoteli, da bi bila v Št. Jerneju samo ena stranka, ki pa bi morala plesati seveda po njih komandi. Ker so pa ti časi za vedno minuli, laže v svoji onemogli jezi »Domoljub« o vseh, ki so mu nasprotni. Žalibože pa je nad nami nekaj zaslepljencev, ki ne uvidijo stvari, kakršna je in tem naša beseda. Ti, kmet in obrtnik, ki poslušaš klerikalno gospodo, ali si pomislil, kdo da so ti gospodje? V hiši št. 1 imajo svoj generalni štab. Hiša je bolj podobna gradiču kot pa hiši navadnih ljudi. Načelnik generalnega štaba je daleč naokoli sloveči župnik Lesjak, njegova adjutanta pa kaplana Dimnik in Gnidovec. — Župnik Lesjak jo je primahal v lepo šentjernejsko faro že pred davnim časom. Tedaj je bil njegov možnjiček tako suh, kakor je danes rejen. Ni čuda, da zaradi tega ni hotel iti na višje mesto, čeprav mu je bilo ponudeno. Bil mu je pač blagor svojih vernikov tako pri srcu, da se od njihove darežljivosti kar ločiti ni mogel. Skrb za svoje farane je posebno pokazal za časa vojne, ko je med vsako pridigo vpletel agitacijo za vojna posojila. Marsikateri stari ženici je zapravil tako zadnje krajcarje. In vendar je moral župnik, kot učen gospod znati, da je ves za vojna posojila izdan denar, izgubljen. Kaj je dejala tedaj njegova vest? Kako misli poravnati ljudem storjeno škodo? — Vama, gospoda kaplana Gnidovec in pa Dimnik, pa priporočamo, da pustite nas samostojneže pri miru. Posvetite se raje svojemu vzvišenemu poklicu in študirajte življenje sv. Alojzija, da najdete potrebno vzpodbudo. — Ostalim klerikalnim nergačem ne zamerimo toliko, ker vemo, da so le orodje v rokah drugih. Kaj bi drugače vedno delal v občinski pisarni kaplan? Baje so mu že nadeli naslov »občinskega vratarja«. — Dragi Šentjernejski občan in faran, pa pomisli sedaj malo s svojo glavo in ne da bi hodil po svet v župnišče in spoznal boš, da ti trije gospodje nimajo o tvojih političnih in gospodarkih stvareh prav nič za govoriti. Tvoji interesi se nikakor ne krijejo z njihovimi. Hotel bi, da bi bil še nadalje v temi. Zakaj? Na to si lahko odgovoriš sam. Ljubezni do bližnjega že davno ne poznajo več. Ali bi drugače vedno razdvajali občane? Ali bi drugače klevetali nasprotnike? — Našim klerikalcem pa rečemo resno in odločno. Pustite nas pri miru! Zakaj drugače bomo odgovorili mi s takimi stvarmi, da bo marsikoga glava bolela. Agitirajte dostojno in tako kakor se za poštene ljudi spodobi. To je naša zadnja mirna beseda!

Politične vesti.

(Rapalska pogodba.) Italijanska vlada je predložila zbornici predlog, naj se vlada pooblasti, da odobri v novembru lanskega leta sklenjeni italijansko-jugoslovenski sporazum glede izvršitve rapalske pogodbe brez vsakih izprememb. Istočasno je izjavil Mussolini, da se morajo mednarodne pogodbe, naj so dobre ali slabe, izvršiti in izpolniti. Ob priliki izvršitve pa se bo lahko ugotovilo, če so potrebne kake spremembe ali ne. Prihodnje dneve se pričakuje debata v italijanski zbornici o tem vladnem predlogu. Kakor vidimo, išče Mussolini že zopet »spremembe«.

(Šentmargeritska pogodba) je bila v laškem parlamentu retificirana z 225 glasovi proti 20. Italija bo zato v kratkem izpraznila Sušak in tretjo dalmatinsko cono.

(V Italiji) napovedujejo fašisti nova preganjanja svojih političnih nasprotnikov.

(V Istri) so zaprli oziroma poitalijančili Italijani dosedaj 115 jugoslovenskih šol. Tovariši, zbirajte za Jugoslovensko Matico, mater neodrešenih.

(Razpust goriškega deželnega odbora.) Vsled uvedbe italijanskega občinskega in deželnega zakona tudi za nove pokrajine, se dnevno pričakuje razpust goriškega deželnega odbora, ki sicer dejansko že ne obstoja. Na njegovo mesto bo imenovana kraljeva komisija, ki prevzame upravo dežele, dokler se ne izvedejo volitve v novi pokrajinki svet.

(Naše razmerje napram Bolgarski.) Kakor javljajo iz Beograda, se pričnejo v kratkem času pogajanja z Bolgarijo, ki imajo urediti obmejne, gospodarske in prometne odnošaje med obema državama. Pripravlja se tudi načrt za trgovinsko pogodbo.

(Mala antanta.) Grčija bi rada vstopila v malo antanto in si rada pridobila našo pomoč v slučaju novega grško-turškega konflikta. Kot protiuslugo bi dobila Jugoslavija koncesije glede solunskega pristanišča.

(Nevarnost turške angleške vojne) je zelo narasla. Turški parlament je zelo bojevit in je sklenil, da morajo zavezniške ladje v treh dneh zapustiti Smirno. Zavezniki pa tega nikakor nočejo storiti, temveč pošiljajo celo nove. Dosedaj je usidranih v Smirni 22 vojnih ladij.

(V Poruhrju) je stanje neizpremenjeno. Francozi nadaljujejo okupacijo in so zasedli renski luki Wesel in Emmerich.

(Katoliške cerkve) so zaprli v Petrogradu boljševiki. Odprta je samo francoska cerkev. Značilno je, da imajo Francozi z Rusi še vedno dobre zveze.

Gospodarstvo.

(»Jutrova« modrost o gospodarskih vprašanjih) je v resnici nedosežna. Tako piše nedeljsko »Jutro«, da je popolnoma zgrešeno stališče finančnega ministra, ki je proti povišanju števila bankovcev. S tem da silno trpita industrija in trgovina. Pomanjkanje denarja da je vedno večje in banke da zahtevajo že preko 30 odstotkov obresti. Zaradi tega, da je nevarnost, da se razširi brezposelnost kajti industrija da bo morala ustaviti delo. — Vemo, da se pri nas gospodarska vprašanja razmotrivajo s tako površnostjo, da bi se moral človek zjokati. Vseeno pa nismo mislili, da more kdo napisati take gorostasnosti, kakor jih je napisal gospodarski članker v »Jutru«. Pomanjkanje denarja je tu in to dejstvo stoji. »Jutro« misli odpraviti to pomanjkanje, če tiska bankovce. Kaj gospodje v resnici mislijo, da bodo ti bankovci denar? Ne bi bilo napačno to, če bi bilo mogoče, da bi namreč natiskali za par tisoč milijonov novih bankovcev in bi potem dejali: Jugoslavija ima sedaj več denarja. Kakor da bi bil papir denar, kakor da bi imeli Avstrijci več denarja, ker tiskajo vedno nove bankovce. Ne! Mi moramo ne samo prenehati s tiskanjem novih bankovcev, temveč tudi sedanje njihovo število stalno zmanjševati. Mi hočemo, da je denar, ki ga prejme kmetovalec za svoje delo v resnici denar, ne pa papir, ki ima vsaki dan manjšo vrednost! Če pa boleha naša industrija pa je čisto prav in zdravo. Boleha namreč samo ona nesolidna, ona, ki so jo ustanavljali nezmožni in pa denarno nezadostno podkovani ljudje. Ta industrija ni drugo ko odiranje ljudstva in kakor vse slabo, naj pogine tudi ona. V tem oziru je vsako ginjenje smešno. — Da zahtevajo banke nad 30 odstotkov obresti — je škandal prve vrste in če bi bili na vladi pravi ljudski zastopniki, bi morali take oderuhe, take povzročitelje draginje kaznovati s tako krutostjo, da bi se vsak stokrat premislil, predno bi si upal zahtevati tudi le primeroma tako visoke obresti. Sploh je poglavje o bankah stvar za sebe. Kakor gobe po dežju so rasle in grabile ljudsko premoženje. Ker so danes razmere že bolj urejene, jim ne cvete več prejšnja trgovina. Zato postajajo dražje, ker kako bi drugače živeli tako dobro razni upravni svetniki, ravnatelji itd. — Opetovano smo povdarili, da so banke izvir draginje in zlasti manjše. Zato pa bo treba enkrat proti bankam nastopiti, da se bodo zopet gibale v takih mejah, da bodo v korist narodnemu gospodarstvu. To največje in najtežje delo pa more dovršiti le kmetsko ljudstvo, kajti edino v njem je sila, ki je kos bankokraciji. Nikdar pa tega ne morejo storiti demokrati in še zlasti ne, če si dovoljujejo take neumnosti, kakor jih je zapisalo nedeljsko »Jutro«.

(Kranjska hranilnica) je tožila Filharmonično družbo zaradi izplačila 429 dinarjev. Razprava pa je pokazala, da je pravzaprav dolžna Kranjska hranilnica Filharmonični družbi, kajti njen denar je izplačevala nekaterim nemškim učiteljem glasbe. Tožba Kranjske hranilnice je vzbudila v vsej javnosti precejšnjo pozornost, kajti šele sedaj je javnost spoznala, da Kranjska hranilnica še vedno ni slovenski zavod. Nam je bilo to razočaranje seveda prihranjeno, kajti Kranjsko hranilnico poznamo dobro že od nekdaj. Radovedni smo samo, če bo gospod Hribar prijel tudi oni odbor za gradnjo Musilove proge, proti kateremu ima Kranjska hranilnica tudi svoje terjatve.

(Mednarodni veliki sejem v Londonu bo l. 1924.) Sejem bo najbrže eden največjih sejmov na svetu. Opozarjamo že danes vse naše gospodarske kroge na ta sejem, zlasti pa naše vinogradarje, hmeljarje in druge pridobitne sloje na deželi. O sejmu bomo še poročali, kakor hitro prejmemo potrebne podatke.

(Cene vinu.) Vina iz zagrebačke okolice notirajo od 2.50 do 3 D, dalmatinska vina pa od 3 do 3.50 dinarjev; avstrijska vina po kakovosti od 9000 do 15000 vstrijskih kron liter; madžarka vina 10 procentna od 70 do 75 madžarskih kron, 11 odstotna od 75 do 80 madžarskih kron za liter. Stara vina po 125 madžarskih kron. Izvoz madžarskih vin je popolnoma prenehal. V Čehoslovaški je vinska trgovina nekoliko oživela; v Nemčiji se je cena vinu po katastrofalnem padcu mark silno dvignila. Dobro vino stane 4000 mark liter. Francoska vina niso tako zelo padla, kakor se je pričakovalo po padcu franka. Cena francoskim vinom znaša 5.20 franc. frankov.

(Vrednost denarja) na zagrebški borzi je bila dne 12. februarja: dolar od 400 do 404 K, lira od 19.40 do 19.60 K, češka krona 13.50 K, angleški funt 19.90 K, 100 nemških mark 1.44 K, 100 avstrijskih kron 0.60 K.

(Madžarska) se brani dobavljati premog naši državi kakor je obvezana po dogovoru. Mesto 100 vagonov premoga hoče dobavljati le 50.

Zájmimo si, bratje, Save v čaše!«
Zajme v čašo vode rečne Tahi,
zajme gost je vsaki v čašo svojo.
Proti solncu čaše vsi držijo:
»Voda v čašah je zares rdeča!«
Zajmejo iz Save vode drugič,
proti solncu čaše vsi držijo:
»Voda v čašah je zares rdeča!«
Zajmejo iz Save vode tretjič,
proti solncu čaše vsi držijo:
»Voda v čašah je zares rdeča!«...

Ne počaka, da domov prijaše,
kar na produ piše Tahi Turnu,
piše pismo, lepo ga pozdravlja:
»Slava ti! Do zemlje se ti klanjam!
Mislil sem že res, da si Pavliha,
a ostal si, sosed, mož-beseda!
Čarodej si! Rad ti čast priznavam!
Ali preden pošljem sivca konja,
čuj, povej nam in razloži, bratec:
S čim prečaral Savo si nam bistro?
S čim pobarval reko si rdeče?
Mar črnine imaš prêveč v kleti,
pa si v Savo jo iztočil danes?
Ali črešenj si nakuhal suhih,
pa si v Savo sok izlil čarovni?
Ali pa si bržčas bil na lovu,
tam nastreljal zajcev brez števila,
brez števila srn, volkóv, medvedov,
pa si v Savi plenu kri izpiral?...
Ah, povej in razodeni tajnost,
preden pošljem tebi sivca konja!«

3.

Vino pije Oger Férenc Tahi,
vino pije na graščini svoji,
Podsosedom, v gradu na Posavju.
Ž njim popiva svetlih gostov družba,
grofov sedem, vitezov petero,
vsi sinovi vójvode Arpáda!...

Hej, to bil je zopet vaš dan, godci,
fantje črni, vi ciganski fantje!
Niso gosli jókale zastonj vam
in zastonj ne vriskale veselo:
Kolikor pesmi, tóliko cekinov! —
Pili vince tá gospôda svetla,
vse od jutra do polnočne ure,
čaš brez broja od zdravic pobili.
Že razhaja družba se vesela,
za slovó že brat poljublja brata:
Pride pismo od barona Turna,
baš na roke Tahiju graščaku!

Čita pismo Tahi gostom svojim:
v pismu Turen Tahiju poroča:
»Ne budali, ljubi bratec Tahi,
ne budali ter se mi ne šali!
Nimam v kleti prêveč jaz črnine,
da bi Savo barval ž njoj globoko;
tudi črešenj nisem kuhal črnih,
da bi s sokom Savo bil prečaral,
pač pa bil sem v istini na lovu!
Nisem streljal zajcev za zabavo,
ne volkóv, ne srn in ne medvedov,
nego kmete puntarske lovil sem,
veš, slovenske in hrvaške kmete!
Slavno jih pri Krškem sem premagal
in Krčane ž njimi vred uporne!
Vse pobili moji so Uskoki,
vse pobili, kar so jih dobili,
vse poklali, ki se jim udali!
Kri plebejska tekla je v potokih,
tekla v Savo pa ti jo skalila,
jo skalila in pordečila..:
To je, bratec, vsa umetnost moja!
Rad bi prišel sam Podsósed k tebi —
truden sem od čarovnij prokletih!...
Pošlji skoro mojega mi sivca!«

KRONANJE V ZAGREBU.

(1573.)

»Ir khainer west umb das emt!«
(I. p.)

Zvonovi zagrebški pojó,
pojó, da še nikdár tako.

»Le vkup, le vkup, gospod, tlačan!
Oznanjamo slovesen dan!

»Široko ôri se naš glas
v poslednjo tja slovensko vas!

»V poslednjo tja hrvaško vas
naj slišijo seljaki nas!

»Razlegaj se do daljnjih dalj:
Matija Gubec naš je kralj!

Ropoče boben gorindol
po ulicah, ko še nikol:

»Le vkup, le vkup, oj Zagreb ves!
Seljakov kralj se krona dnes!

»Kjer cerkev Markova stojí,
tja gledat kronanje zdaj vsi!«

Kjer Marka svetega je hram,
pred njim železen prêstol tam!

Pred stolom Gubec, kmet stojí...
O srečen, slaven kralj si ti!

Glej, kronanje iz oken vseh,
z balkonov gledajo in streh.

Ponosno Gubec jim stojí.
Molčé on govori z očmi!

Poglejte smeli mu klobuk!
Ní li posavski to hajduk?

Zimzelen si za trak je del,
pero kokotovo pripel...

In Gubcu, glej, možjé trijé
priklonijo se do zemljé;

priklonijo se do zemljé,
v škrlat odeti vsi trijé.

Priklanja prvi se, velí:
»Naš kralj Matija naj živí!
»Bog spolnil ti je željo, knez!
Ves narod v tebi združil dnes!

»Tu v Zagrebu, preslavni voj,
htel prêstol si imeti svoj.

»Tu prêstol! Glej ga pred sebó:
nad ognjem žolt je ko zlató!

»Nanj sede veličanstvo naj!
Udano prosimo sedaj!...

»Bojíš se trona?! — Ti ječiš?...
O vreden, da na njem sediš!«

Priklanja drugi se, velí:
»Naš kralj Matija naj živí!

»Brez krone kralja nočemo —
mi kronati te hočemo!

»Na tronu svetlem že sediš,
a zdaj še krono to dobiš!

»O rači jo, prejasni knez,
iz mojih rok sprejeti dnes!

»Žari se ko zlato ti vsa —
saj v živem ognju je bila...

»Trepečeš?! Dosti si krepák,
za krono rojen si junak!«

Priklanja tretji se, velí:
»Naš kralj Matija naj živí!

»O kak te diči krone kras!
Kraljev pod njoj je tvoj obraz!

»O kralj slovenski, kmetov voj,
na stolu zlatem pred menoj,

»od mene sprejmi pa v rokó
ognjeno-svetlo žezlo tó!

»Krepko ga drži!... Ž njim vojuj,
podložnikom zapoveduj!« —

In vsi zvonovi zapojo
in bobnarji zabobnajo:

»Matija Gubec — živel kralj!
razlegaj se do daljnih dalj!«

Na tronu Gubec kralj sedí,
z mrtvaškim glasom govorí:

»Kot kralj dnes prvič gledam vas —
vi zadnjič slišite moj glas!...

»Ves narod kronan si z menó,
s kraljévoj venčan zdaj častjó...

»O naš veliki petek sam!...
Kdaj vzkresne stara pravda nam?...
»Za njó duh moj vas spremljaj v bran!
In — pómnite današnji dan!«

Podpirajte Jugoslovensko Maticol

Živinozdravnik Stanko Arko:

Kako razlikujemo svinjsko kugo od rdečice in drugih sličnih bolezni prašičev.

Predvsem opazujmo kako se posamezne bolezni v splošnem pojavljajo: **Svinjska rdečica** ne napade nikoli naenkrat toliko prašičev enega svinjaka kakor **svinjska kuga.** Če se je zanesla v svinjak prava svinjska kuga, obolé oz. poginejo polagoma do malega vse svinje, medtem ko napade rdečica le posamezne prašiče. Svinjska kuga se v splošnem tudi veliko počasneje razvija, rdečica pa nastopa naglo. Rdečica se pokaže že takoj v začetku oz. po enem do dveh dneh z očitno vidnimi znaki. Na koži se izpahnejo večje rdeče lise, ki se pozneje povečajo, spojijo in spremenijo v vijoličaste lise, ali pa pordeči koža v večjem obsegu po trebuhu, vratu in ušesih. Če pritisnemo s prstom na tako vneto kožo, ostane po pritisku za trenotek bleda pega, ki se nato naglo zopet pordeči. Pri svinjski kugi se sicer tudi pojavijo rdečkaste lise in pike, ki so pa manjše, se pozneje ne spojijo in pod pritiskom ne zginejo.

Le v onih slučajih, kjer nastopi bolezen zelo burno in močno, da svinje v par urah ali čez noč poginejo, se oboje bolezni ne da razločevati.

Kakor sem že zadnjič opisal, se razvija svinjska kuga predvsem v pljučih, črevah in grlu s tako vidnimi, značilnimi znaki, ki jih pri rdečici pogrešamo, da v takih slučajih, če smo le količkaj pazljivi, obeh bolezni ne moremo zamenjati.

Ako raztelesimo na rdečici poginjenega prašiča, ne bomo našli razen manjših krvavitev v vseh notranjih delih telesa, nikakih posebnih sprememb. Le če je rdečica trajala več tednov, najdemo v črevah posamezna manjša, razjedena uljesa, v srcu na zaklopnicah bradavičaste izrastke in po koži hraste. Pri svinjski kugi so pa, ali pljuča, ali čreva (posebno debelo črevo) tako hudo sirasto gnojno razjedena, da nam ne bo težko ločiti obeh bolezni.

Omenim naj še, da napada rdečica zlasti mlade prašiče v starosti od 4 mesecev do poldrugega leta, starejše le poredkoma, sisajoča praseta pa skoro nikoli. Svinjska kuga pa se loteva osobito sesajočih in odstavljenih pujskov, čeprav redkeje tudi odraslih prašičev.

Še z neko drugo slično boleznijo imamo za opraviti in sicer s takozvano **pljučnico ali kašljom praset.**

Ta bolezen je dolgotrajna in trpi od enega do treh mesecev, ali celo še dalj ter napada samo mala praseta. Imenovali so jo tudi cementno bolezen, ker se je najčešče opažala v cementnih hlevih. Mala praseta se v hlevih, kjer so pod in stene iz cementa, kjer so hlevi poleg tega vlažni, mrzli in pičlo nastlani, kaj rada prehlade. Premalo gibanja na svežem solnčnatem zraku pospešuje istotako nagnjenje k tej bolezni. Razun tega je dostikrat kriva tudi neprimerna krma in sicer taka, ki ne vsebuje potrebnih redilnih snovi, osobito apnenca in rudninskih soli.

Vsi navedeni vzroki vplivajo neugodno na zdravstveno stanje in na odporno moč telesa mladih živali.

Vsako živalsko telo, čimbolj je oslabljeno, tem rajše se mu pritakne kaka bolezen. V zdravih živalskih prebavilih se nahajajo namreč stalno, gotove vrste gljiv ali bakterij, ki za krepko zdravo telo niso škodljive. Kakor hitro pa zgubi telo svojo odporno silo vsled prehlajenja ali nepravilne krme, postanejo te gljive strupene, se razmnožujejo in žival zboli.

Takozvana pljučnica ali kašelj praset se zelo na skrivnem in počasi razvija. Prašički začnejo pokašljevati in se nič kaj prav nočejo rediti. Spočetka še pridno sesajo ali žro, toda navzlic temu zaostajajo v rasti, hrana jim ne tekne tako, kakor bi morala. Polagoma se pričnejo pojavljati znaki, ki so zelo slični onim pri pljučni obliki svinjske kuge, samo s tem razločkom, da se bolezen razvija zelo počasi. Ravnotako zbolijo tudi tukaj, kakor pri svinjski kugi sluznice oči in sopil. Oči postanejo gnojno krmežljave, vsled nahoda praseta spočetka kihajo, pozneje pa se jim cedi iz nosnic gnojen smrkelj. Nahodu se kmalu pridruži vnetje grla, kašelj in slednjič pljučnica. Če jim sopila hudo otečejo, težko dihajo, hropijo in se davijo, da bi se izkašljale. Kašelj jih muči sunkoma, je boleč in naporen, tako, da stojijo živali z nagrbančenim hrbtom na mestu in pri tem zelo trpijo. V takem stanju bolehajo praseta od tedna do tedna, vedno bolj hujšajo in postajajo medla. Po koži se spustijo črnkastosive, sajaste hraste.

Proti koncu bolezni jim obolijo še noge po členkih, vsled tega težko hodijo, priključi se še driska, bolezen se vedno bolj hujša, dokler živali popolnoma onemogle in shujšane končno v drugem ali tretjem mesecu po obolenju ne poginejo.

Vedno pa ta bolezen ne nastopi tako hudo. Pri milejši obliki se praseta polagoma zopet popolnoma popravijo, postanejo živahnejša, prenehajo kašljati, hraste jim odpadejo, tek se jim povrne. Posamezni prašički pa ostanejo bolehavci, slabješči in kašlja nikoli popolnoma ne zgubijo.

Kakor rečeno je ta oblika bolezni zelo podobna svinjski kugi, toda prava svinjska kuga to ni. Ako odstranimo škodljive vzroke, ki sem jih uvodoma omenil, se da bolezen kmalu omejiti in končno zatreti.

Kjer se krmi praseta, osobito takoj po odstavljenju z neprimerno krmo, ki ne vsebuje rudninskih snovi, ki so za rast života potrebna, tam opažamo, da dobijo praseta črnkaste hraste po životu, pravimo, da so praseta sajasta. Navzlic dobremu teku se prašički slabo redijo. Tu ne pomaga nobeno mazilo za kožo, bolezen moramo zdraviti le z izboljšanjem krme, to je, dodajati ji moramo menjaje vsak dan nekoliko krede in klajne kostne moke. Hraste bodo na to same zginile in prašiči se bodo popravili.

Če hočem omeniti vse važnejše kužne bolezni prašičev, ki so slične svinjski kugi ne smem prezreti še neko, šele v novejšem času odkrito bolezen: to je takozvanega **paratifusa praset.**

Tudi ta bolezen napada samo mlade prašiče v starosti od 1 do 4 mesecev, le izjemoma starejše. Povzročajo jo posebne vrste gljiv ali bakterij.

Vedno najdemo v črevah, posebno v debelem črevesu razjedeno sluznico in velike, sirasto razkrojene ugnide. Tudi vranica je spremenjena in povečana.

Toda ne samo prebavila kažejo bolezenske znake, tudi pljuča se večkrat vnamejo, četudi ne tako redno kakor čreva. Ker se tudi pri paratifusu pojavijo rdečkaste lise in hraste po koži in nastopi tudi driska, je to bolezen težko razločevati od svinjske kuge in pljučnice praset, zato je le strokovnjaku po natančni preiskavi mogoče dognati za katero bolezen gre.

Pri paratifusu se je dobro obneslo cepljenje. Posebno še navidezno zdrava praseta, ki so sumljiva, da so okužena po cepljenju ne zbolijo in že boina, če se jim še pravočasno pomaga, hitro ozdravijo.

Kakor vidite je prašič zelo podvržen nevarnim kužnim boleznim, ki so tako raznovrstne oz. včasih tako ena drugi podobne, da je v gotovih slučajih še živinozdravniku pri prvi preiskavi težko pogoditi točno ugotovitev.

Moderni znanosti se je pa posrečilo po vestnem in vztrajnem raziskovanju najti sredstva, to je cepila za uspešno pobijanje prašičjih bolezni. Kakor sem že zadnjič omenil, pomaga cepljenje le v začetku bolezni in pri okužbi sumljivih živalih, zato ne odlašajte ukreniti vse potrebno takoj, pri prvih sumljivih znakih, vprašajte živinozdravnika za svet. Le takojšna pomoč zamore biti res uspešna, ker kdor to zamudi, ta po toči zvoni.

Sadjarsko in vrtnarsko društvo.

Sadjarsko društvo se je na svojem obilno obiskovanem občnem zboru z dne 2. februarja preosnovalo v »Sadjarsko in vrtnarsko društvo«. S tem se je napravil važen korak v dosedanji organizaciji društva, saj potrebuje vrtnarstvo parv tako krepkega pospeševanja kakor sadjarstvo. Vsak kdor se peča z vrtnarstvom, goji tudi sadno drevje, tako da je v vsakem pogledu upravičeno, da se ti dve gospodarski panogi skupno pospešujeta. Pozdravljati moramo tedaj idejo, da je razširilo sadjarsko društvo svoj delokrog tudi na vrtnarstvo.

Razširjeno društvo bo vsestransko uplivalo na povzdigo teh dveh panog in sicer s tem, da bo budilo in širilo smisel za gojenje sadnega drevja, za pridelovanje vrtne zelenjadi, cvetlic in semenja. Skrbelo pa bo tudi za bolj uspešen gospodarski razvoj obeh strok, in olajšalo članom dobavo sadjarskih in vrtnarskih potrebščin. Hoče pa tudi s pomočjo sadjarstva in vrtnarstva vplivati na olepšavo kraja in doma. Društvo bo skušalo doseči svoj smoter z izdajanjem društvenega glasila »Sadjar in vrtnar«. Prirejalo bo predavanja, strokovne tečaje, poučne izlete, sadne in vrtnarske razstave. Ustanavljalo bo drevesnice in druge vrtnarske naprave.

Društvo hoče pomagati članom s pridelovanjem in oddajo sadnega drevja, vrtnih semen, sadik in lepotičnih rastlin, pa tudi s preskrbo vrtnarskih potrebščin, zlasti vrtnarskega orodja, umetnih gnojil, in sredstev za zatiranje sadnih in vrtnih škodljivcev. Pomagati hoče tudi z napravo vzornih načrtov za vrtove in sadne nasade. V svojem načrtu ima tudi ustanovitev in vzdrževanje vrtnarske šole in posredovalnic za sadno trgovino. Slednjič bo društvo zastopalo vse sadjarske in vrtnarske interese napram oblasti in pri zakonodaji.

Te lepe in važne naloge bo moglo društvo uspešno izvrševati v tem slučaju, ako bo našlo dosti odmeva in zaslombe pri društvenih članih. Društvo bo razvilo svoje delovanje po vsi Sloveniji in bo ustanovilo podružnice po vseh važnejših krajih, kjer se bo zglasilo zadostno število članov. Na ustanovitev in smoter novega društva opozarjamo vse številne prijatelje sadjarstva in vrtnarstva s pozivom, da se pridružijo in pomagajo k povzdigi teh lepih in važnih panog našega gospodarstva.

Društveno glasilo »Sadjar in vrtnar« izide koncem meseca februarja t. l.

Poljedelstvo na Grškem.

Izmed vseh sosednjih držav nam je Grška najmanj znana. Prav malo le vemo o njenih kulturnih razmerah, o grški industriji in poljedelstvu.

Poljedelstvo je na Grškem še silno zaostalo in če prebiramo poročilo o grškem poljedelstvu, ki ga je pred nedavnim časom objavil neki Grk v Atenah, se nam dozdeva, da stoji njihovo poljedelstvo še na stopnji najbolj primitivnih narodov v prvih stoletjih po Kristusovem rojstvu.

Grki uporabljajo še vedno starodavne lesene pluge. Posebnih sejalnic in mlatilnic ne poznajo in mlatijo neposredno s konji ali volovi. Gnojijo le prav redko. Živalski gnoj večinoma sušijo in ga uporabljajo za kurjavo. Šele v najnovejši dobi so pričeli nekateri maloštevilni večji posestniki uporabljati umetna gnojila, a tudi to le za posamezne špecijelne nasade. Nevarnosti, da bi se zemlja izčrpala in postala popolnoma neplodovita, se izognejo s tem, da uporabljajo običajno preorano zemljo. Mnogo to sicer ne pomaga in vrhu tega si škoduje na ta način kmet sam, ker izgubi lep del zemlje.

Tudi na plodovitost zemlje ne pazijo; vseeno jim je ali uspeva rastlina na tej zemlji bolje nego na oni in sejejo kar na slepo, ali je zemlja prikladna ali ne.

Ravno tako slabo je razvito vinogradstvo. Redko kedaj gnojijo trti, modre galice sploh ne poznajo in pri trgatvi jim ni mar ali je grozdje dozorelo in ugodno za bratev.

Najbolj žalostno sliko nam nudi način, kako pridobivajo olje. Za oljke se sploh nič ne brigajo, kadar pobirajo plodove, ravnajo ž njimi tako nemarno, da je to naravnost zločin nad tem žlahtnim plodom. Razumljivo je, da se taka nemarnost maščuje in da uniči včasih bolezen vso letino. Olje dobivajo v priprostih konjskih mlinih, drugih boljših stiskalnic ne poznajo.

Nič boljše ni z živinorejo. Za živino se sploh nič ne brigajo, vse leto jo pustijo na prostem, pozimi pa propada živina vsled pomanjkanja krme.

Turški Pavliha.

Pripovedujejo, da je Nasradin-hodža (hodža = turški duhovnik) prebral le eno knjigo, a to je bila knjiga modrosti, ali kakor jo drugi imenujejo velike sanjske bukve. Radi tega so ga proglasili za svetnika. Milost božja naj ga prešine.

Nekega dne je stopil Nasradin-hodža na leco neke džamije (džamija = turški tempelj), da bi pridigoval zbranim vernikom. Obrne se k njim in jim reče:

»Ali veste vi, ki ste se tukaj zbrali, o čem vam bom govoril?«

Verniki mu odgovore.

»Kako naj bi mi to vedeli?«

Na to nadaljuje Nasradin-hodža:

»Če tega itak ne veste, kaj bi vam pa govoril?« To rekši, zapusti leco.

Drugega dne stopi zopet na leco in reče:

»Vi, ki ste se tukaj zbrali, ali veste o čem vam bom govoril?«

Verniki mu odgovorijo:

»Vemo.«

Na to reče Nasradin-hodža:

»Ko to že veste, je vsekakor odveč, da bi vam govoril.«

Na to zapusti leco in odide.

Tretji dan stopi zopet na leco in vpraša vernike na isti način, kakor smo že povedali.

No, ljudje so se poprej pogovorili in mu rečejo:

»Nekateri izmed nas vedo, a drugi ne vedo.«

A Nasradin-hodža jim odvrne:

»Vidite, baš to je krasno!! Pa naj poučijo oni, ki to vedo one druge, ki še ne vedo.«

In zopet zapusti leco in odide.

Nekega dne vzame Nasradin-hodža svojega osla za povodec in se odpravi od doma. Spotoma ga srečajo neki paglavci, ki se brž dogovorijo, da mu okradejo osla. Eden izmed njih reče: »Sam bom stvar izpeljal, a vi odpeljite osla takoj na semenj in ga prodajte, za drugo se pa ne brigajte.« Na to sledijo Nasradinu-hodžu.

Čez nekaj časa sname oni fant pazljivo povodec raz osla in ga položi nase. Njegovi drugi pa vzamejo osla in ga odpeljejo na semenj. Oni dolgin pa je šel s povodcem krog vratu za Nasradin-hodžem. Ko so tako nekaj časa hodili, okrene Nasradin-hodža glavo in vidi, da hodi za njim človek, ki ima povodec na sebi.

Nasradin-hodža ga vpraša: »Kdo si ti?«

Oni mu odgovori: »Tvoj osel sem. Oh, popreje sem bil tudi jaz človek. Nekega dne pa sem razjezil svoje stariše, prokleli so me in spremenil sem se v osla. Najprej so me prodali nekemu peku, potem nekemu vrtnarju, dokler nisem prišel slednjič v vaše roke. Ko ste me pa danes peljali na povodcu za seboj, so me videli moji roditelji, smilil sem se jim in zmolili so blagoslov zame. Tako sem postal zopet človek.«

Nasradin-hodža gladi svojo brado, nekoliko pomisli in reče: »Kar si mi ravnokar pripovedoval, ni nič neobičajnega, a čisto nepotrebno je, da se je baš meni to zgodilo. Zdaj pa pojdi, sinko, pa nikar ne razjezi več svojih roditeljev!« Po teh besedah ga pusti naj gre, kamor mu je volja. Nasradin-hodža pa je osla potreboval in gre na semenj, da kupi drugega. Tu vidi svojega osla, ga spozna in mu pošepeta na uho: »Menda si že zopet razjezil očeta in mater?«

Ko so ljudje zvedeli, kaj se opotika Nasredinu-hodži, so se silno krohotali. —

„Ah! te bolečine!“

Malo Fellerjevega pravega Elzafluida in bolečine so proč.

Drgnenje s Fellerjevim Elzafluidom je prava dobrota! Umivanje s Fellerjevim Elzafluidom jača mišičevje in živce! Deluje antiseptično in osvežujoče! Prežene nahod in naredi neobčutljivega proti mrzlemu zraku! Za oči in ušesa! Zobe in glavo! Za vrat in usta! Za hrbet in ude! Za celo telo izvrstno domače sredstvo in kosmetikum. Fellerjev Elzafluid je veliko močnejši in izdatnejši kakor francosko žganje.

En poskus zadostuje, da tudi vi rečete:

TO JE NAJBOLJŠE KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

V vseh dotičnih poslovnicah zahtevajte samo pravi Elzafluid od lekarnarja Fellerja. Pri direktnih naročilih stane s pakovanjem in poštnino če se pošlje denar naprej ali po povzetju!

3 dvojnate ali 1 špecijalna steklenica			24 Din
12 dvojnatih „	4 špecijalne steklenice		84 „
24 „ „	8 špecijalnih steklenic		146 „
36 „ „	12 „ „		208 „

Na te cene se računa sedaj še 5% doplatka. Adresirati natančno:

EUGEN V. FELLER
lekarnar, STUBICA DONJA
Elzatrg št. 344, Hrvatsko.

Kdor hoče svojo družino dobro obuti naj kupi usnje na sejmu Velike Lašče, Radeče, Škocijan, Šmartno pri Litiji, Cirknica, Laško na stojnici

Franc Perko.

Družba „ILIRIJA“
Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8
telefon št. 220.
Nakup gozdov. — Prodaja vsakovrstnega lesa.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Šelenburgova ulica štev. 1
(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)
KAPITAL in REZERVE Din 17,500.000.—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: Trgovska Telefoni: 139, 146, 458

PODRUZNICE: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE: Konjice, Meža-Dravograd, Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

Konfekcijska trgovina O. Bernatović LJUBLJANA Mestni trg 5.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Ustanovljena 1900 | Delniška glavnica in rezervni zakladi cca K 150,000.000·— | Ustanovljena 1900

Čekovni račun št. 10.509. — Brzojavni naslov: Banka, Ljubljana. — Telefon štev. 261 in 413.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. — Obrestuje vloge najugodneje. — Prodaja srečke razredne loterije.

Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst. 23

Vabilo.

Letni redni občni zbor

Splošne gospodarske zadruge r. z. z o. z. v Sevnici

se vrši

v nedeljo dne 25. februarja 1923
v zadružni hiši na dvorišču v Sevnici

po sledečem dnevnem redu:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1922 in sklepanje o njem.
4. Sprememba pravil.
5. Volitve načelstva in nadzorstva.
6. Predlogi.
7. Slučajnosti.

Dolžnost vseh članov zadruge je, da se tega važnega občnega zbora udeležijo gotovo in se tam prepričajo o stanju in delu. Povabljeni so vsi člani in prijatelji naše zadruge.

Načelstvo.

Stanje zadruge (Bilanca 31. 12. 1922).

Imetje:		Dolgovi:	
1. Blagajna	K 209.824·52	1. Deleži	K 181.113·—
2. Blag. zaloga	„ 893.070·13	2. Nedvignene % deležev	„ 13.034·56
3. Dolžniki	„ 124.340·—	3. Neplačane % posojil	„ 3.025·—
4. Posojila	„ 1,479.545·—	4. Hranilne vloge	„ 2,587.548·—
5. Zaostale % posojil	„ 5.624·—	5. Rezervni zaklad	„ 178.365·81
6. Tek. račun pri Zvezi	„ 12.540·—	6. Čisti dobiček	„ 37.474·28
7. Deleži pri: a) Zvezi K 360·— b) Ekonom „ 7000·—	„ 7.360·—		
8. Nepremičnine	„ 223.497·—		
9. Premičnine	„ 44.760·—		
Sa.	K 3,000.560·65	Sa.	K 3,000.560·65

Najboljši dalmatinski portland cement

iz splitske tovarne oddaja

EKONOM

osrednja gospodarska zadruga

v Ljubljani,
Kolodvorska ulica št. 7.

Kraljevski Holandski Lloyd

Redni brzovozni in poštni parniki iz

Amsterdama in Cherbourga v Južno Ameriko,

Rio de Janeiro, Santos, Montevideo in v Buenos Aires. Vsa potrebna pojasnila daje:

Kraljevski Holandski Lloyd.

: Glavni zastopnik za Jugoslavijo: : 22
JUGOSLAVENSKA BANKA D. D., ZAGREB, B-Cesta št. 33.

Brzojavni naslov: Realloyd Zagreb. Telefon 24-65.

TRGOVINA

sena, slame, drv, krompirja, sadja 2
in vseh drugih deželnih pridelkov

Andrej Oset, Maribor,
Aleksandrova c. št. 57; telefon št. 88.

Jamski les

smrekov ali jelkov od 10 cm debeline na tankem koncu in od 3 m dolžine naprej kupi vsako množino franko vagon kranjskih postaj: **Šentjanški premogovnik, Krmelj-Dolenjsko.** 8

„Ekonom“

osrednja gospodarska zadruga
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 7

ima v zalogi:

drobno morsko sol v vrečah 50—80 kg,
debelo morsko sol v vrečah 50—80 kg,
lepo suho zdravo koruzo,
koruzni zdrob,
koruzno moko,
ajdo,
ajdovo moko,
kašo,
kristalni sladkor v vrečah po 100 kg,
sladkor v kockah po 25 in po 50 kg,
milo za pranje,
pšenične otrobe,
pšenično moko 0, 2, 6 (za kruh),
pšenico, lepo,
oves, lep,
pristno svinjsko mast,

po dnevnih cenah, vedno ceneje kakor pri drugih trgovcih.

Riž, kavo, olje i dr. preskrbimo na željo vsakemu članu.

Stanojević, Miljković & Komp. u Zagrebu

Boškovićeva ulica 31 :::::: Pošt. pretinac 254.

Glavno zastopstvo
Hofherr Schrantz, Clayton, Shuttleworth,

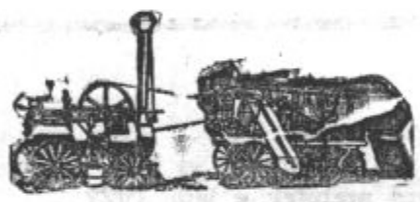

Stalno skladište gospodarskih strojeva

Parne vršače garniture za loženje ugljenom i drvima ili slamare, samovozne parne vršače garniture, prevozne vršače garniture sa motorom na benzin, vršače garniture sa špricalj-kama za peronospore, motori na drveni ugljen (Sauggas-motori), stabilni ili prevozni vitlovi, vjetrenjače za žito, trieure, plugovi, sijalice, kosilice za travu ili za žito, zubalja, sječkarice, unila za kukuruz, žrvnjeve, mlinovi preše za sijeno i za slamu.

Močne trpežne bakrene kotle vseh vrst s širokimi kapami izdeluje edino

kotlarska zadruga
v Ljubljani, Kolodvorska ul. 28.

Čisti domači izdelki!
Stalna zaloga!
Nizke cene!

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča popravila.

Prodam malo hišo

z vrtom v sredini nove velike rudniške naselbine. Cena 35.000 D. — Dobra pozicija za obrtnika. — Franc Tomažič, Senovo št. 54, pošta Rajhenburg ob Savi.

Najboljše peči sedanjosti so emajlirane

LUC-ove PEČI

Glavna zaloga, prodaja in zastopstvo za Slovenijo in južne kraje pri

F. P. VIDIC & KOMP.
trgovina stavbenega materijala
Prešernova ul. **LJUBLJANA** Prešernova ul.

Kupujem

vsako množino

orehovega lesa

popolnoma zdravih rkljev od 30 mm naprej debele in od 2 m naprej dolge.

Cenjene ponudbe na

P. Hijersperger, lesna trgovina
Celje.

Zvezna tiskarna in knjigarna

V LJUBLJANI - Wolfova ulica štev. 1.

Poštni predal 74. :: :: :: :: :: : Telefon 359.

Izvršuje vsa tiskarska dela po konkurenčnih cenah ter se za cenjena naročila najtopleje priporoča.

Zahtevajte proračun! Točna postrežba!

Vinogradniki pozor!

Na prodaj imam lepo na suho cepljene trte najbolj rodovitnih vrst, kakor tudi večjo množino necepljene bele šmarnice in več tisoč vkoreninjenih (ključev) divjak Rip-Portalis in Göthe

št. 9. Cena po dogovoru.

Kdor želi res lepo in dobro blago naj se obrne zanesljivo pismeno ali ustmeno na

Fr. Slodnjak, trtnar,
Sv. Lovrenc v Sl. gor. p. Juršinci.

Za pismen odgovor priložite znamke

Kdor uporablja

„Gazela“-milo

štedi perilo in novec.

Cie Gle Transatlantique, Francoska linija

Najkrajša in najudobnejša vožnja v AMERIKO

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:

Slavenska banka d. d. v Zagrebu.

Vozne listke in tozadevna pojasnila daje:

Ivan Kraker, zastopnik v Ljubljani

Kolodvorska ulica štev. 41.

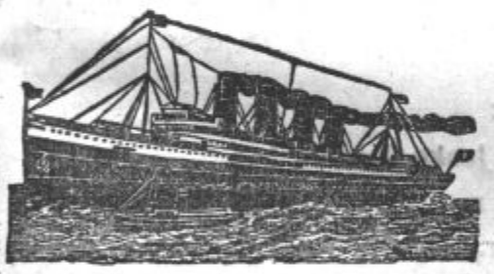

Primešaj

„MASTIN“ krmi!

Enkrat na teden eno pest.

Ako Mastina v lekarnah, trgovinah in konsumih ne dobite, ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina stane 28 dinarjev in se jih pošlje poštnine prosto na dom.

Mazilo zoper garje (naftol-mazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni in izpuščaje; pri živini uniči garje. Lonček tega mazila velja po pošti 20 kron.

Lekarna Trnkoci
v Ljubljani (Slovenija) zraven rotovža.

CUNARD LINE

Najhitrejši parniki sveta. Direktni potniški, tovorni in ekspr. promet

z HAMBURGA in CHERBOURGA v AMERIKO in KANADO.

4 dimniki, 5 in pol dni. Lestne kabine za potnike III. razr. Potnike spremljajo izkušeni uradniki do luke ukrcanja, ki so jim med potjo v vsakem pogledu v pomoč. Pojasnila: Cunard Line.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Jugoslavenska banka d. d. Zagreb

Brzojavni naslov: „Cunard“ Ljubljana. Glavno zastopstvo za Slovenijo

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica št. 26.

EKONOM, osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

vabi vse svoje člane na

PRVI REDNI OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil dne 25. februarja 1923 ob 2. uri popoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Ljubljani.

DNEVNI RED:

1.) Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3.) Odobrenje računskega zaključka za leto 1922 in sklepanje o njem.
4.) Sprememba pravil.
5.) Predlogi članov v smislu § 26 pravil Ekonoma.
6.) Slučajnosti.

Opomba: Zadružniki in drugi prijatelji našega zadružništva se istotako vabijo na občni zbor, ter se z dovoljenjem lahko udeleže tudi razpravljanja, toda pravo glasovanja imajo samo legitimirani pooblaščenci in člani v smislu §§ 5, 7 in 26.

Aktiva — **Bilanca za leto 1922.** — **Pasiva**

		K	v			K	v
1.	Gotovina 31. decembra 1922	77.864	88	1.	Deleži	228.900	—
2.	Naložen denar	926.820	—	2.	Upniki	4,023.683	70
3.	Vrednost zaloge 31. decembra 1922	600.544	84	3.	Odpis pri inventarju	45.717	50
4.	Razne terjatve	2,256.380	99	4.	Poslovni prebitek v letu 1922	259.259	51
5.	Hiša	641.350	—				
6.	Inventar premični	54.600	—				
		4,557.560	71			4,557.560	71

Zguba — **Račun zgube in dobička.** — **Dobiček**

		K	v			K	v
1.	Upravni stroški	659.269	55	1.	Kosmati dobiček pri blagu	657.062	84
2.	Odpis pri inventarju in hiši	45.717	50	2.	„ „ pri obrestih in provizijah	23.792	77
3.	Poslovni prebitek v letu 1922	259.259	51	3.	Poslovni prebitek do 31. januarja 1922	283.390	95
		964.246	56			964.246	56

V Ljubljani, dne 31. decembra 1922.

Načelstvo:

Bohuslav Skalický, l. r., predsednik. Ing. Franc Zupančič, l. r., poslovodeči podpredsednik.
Ivan Rus, l. r., Ludovik Plavšak, l. r., Ivan Perko, l. r.,
Franc Sušteršič, l. r., Jože Kramar, l. r., Ing. Ernst Krulej, l. r.,
Ing. Mate Kosmač, l. r., Janko Bukovec, l. r.
člani načelstva.

Nadzorstvo:

Gustav Pirc, l. r., Dr. Janko Krsnik, l. r.,
Franc Pustotnik, l. r., Martin Bajuk, l. r., Jožef Hočevar, l. r.,
Anton Vovk, l. r.,
člani nadzorstva.

A. & E. SKABERNÈ

MESTNI TRG 10. **LJUBLJANA** **MESTNI TRG 10.**

Manufakturna veletrgovina.

Posebni oddelek za pletenine, trikotaže in perilo.

Opreme za hotele, gostilne, prenočišča, vile, kopališča, in sicer vse posteljno perilo kakor rjuhe brez šiva, gradi za žimnice in blazine, nanking za pernice, flanelaste in volnene odeje, dalje šivane odeje iz klota, kretona, volne in svile. — Različni beli in barvasti namizni prti, brisače itd. — Velika izbira preprog in zastorov na kose in metre. — Vsakovrstno platneno in volneno tapetniško blago za prevleke divanov, stolov, kočij in omnibusov. — Platno za rolete in verande itd.

Crno in modno sukno v najnovejših vzorcih za salonske, promenadne in športne obleke, površnike, pelerine in zimske suknje. — Različno sukneno, volneno in svileno blago za damske obleke v zelo bogati izbiri, dalje perilno blago za bluze, predpasnike in domače obleke. — Vsakovrstni šifoni, batisti in cefirji za spodnje perilo, in sicer od najcenejše do najfinejše vrste. — Razna podloga za damske in moške obleke itd. itd. — Velika izbira svilenih in volnenih šalov in robcev.

Perilo za dame in gospode, izgotovljeno iz najfinejega šifona, batista in cefirja. Otroško perilo za dečke, deklice in dojenčke. Predpasniki iz kretona in klota, bluze iz svile in etamina. Največja izbira florastih, volnenih in svilenih nogavic, dokolenic in gamaš. Patentne nogavice vseh velikosti, vsakovrstne triko in glace rokavice za dame in gospode, ovratniki in kravate. Razne majce, sviterji, športno perilo, kopalne obleke itd.

Solidna in točna postrežba.

Urednik: Jakob Kušar. Natisnila „Zvezna tiskarna v Ljubljani.